

Fylkesmannen i Vestfold

Forvaltningsplan for Akersvannet naturreservat

Stokke og Tønsberg kommuner

Miljøvernavdelingen

Framsida, øverst fra venstre: Akersvannet ved Råstad, tilrettelagt brygge ved Råstad, svaner på Akersvannet og sjøsvaks og takrør dominerer vannkanten rund hele vannet, her ved Lågerød (alle fire foto: Ole Kristian Spikkeland),

Med mindre annet er oppgitt er alle bilder i forvaltningsplanen tatt av miljøvernavdelingen, Fylkesmannen i Vestfold

Fylkesmannen i Vestfold
 Postboks 2076
 3103 Tønsberg
 www.fylkesmannen.no

Dato:
 6. september 2010

Verneområdenummer:
 VV00001142

Tittel:
 FORVALTNINGSPLAN FOR AKERSVANNET NATURRESERVAT

Faglig grunnarbeid:
 Ole Kristian Spikkeland Naturundersøkelser for Fylkesmannen i Vestfold

Saksbehandler:
 Ragna Sortland, Fylkesmannens miljøvernavdeling

Godkjenningsvedtak:
 Forvaltningsplan for Akersvannet naturreservat i Stokke og Tønsberg kommuner er med hjemmel i kapittel VII og IX i verneforskriften godkjent av Fylkesmannen i Vestfold.

Sammendrag:
 Akersvannet naturreservat ble opprettet 2. oktober 1981. Formålet med vernet er å bevare et viktig våtmarksområde. Verdien av området for våtmarksfugl ble særlig vektlagt ved etablering av vernet. Det er Fylkesmannen i Vestfold som er forvaltningsmyndighet for reservatet.

Området består i all hovedsak av Akersvannet med noe tilliggende landareal. Rundt hele vannet drives det intensivt jordbruk. I reservatet er det registrert seks naturtyper; rik kulturlandskapssjø, intakt lavlandsmyr, viktige bekkedrag, dam, rik edellauvskog og rik sumpskog. Bevaringsmålene for reservatet er knyttet til disse naturtypene. Det er observert 198 ulike fuglearter i reservatet, hvorav minst 96 hekker. Området huser altså et rikt fugleliv. Vannet i seg selv er et utmerket fiskevann og blir hvert år besøkt av sportsfiskere fra fjern og nær.

Et av de mest alvorlige problemene for Akersvannet er forurensning fra jordbruket. Vannkvaliteten er dårlig, med stort næringsinnhold og høy algeproduksjon. Løsninger på dette problemet omtales lite i denne forvaltningsplanen, det skal behandles i forvaltningsplan fase 2 for vannregion Vest-Viken som skal være klar i 2015.

Forvaltningsmål og bevaringsmål er utgangspunktet for forvaltningstiltakene. Akersvannet er et flott område med stor rekreasjonsverdi for allmennheten. Det er en målsetning å legge til rette for friluftsliv som ikke er i strid med verneformålet. Fasilitetene for fiskere er ganske god, men også andre brukergrupper bør kunne benytte reservatet, og denne forvaltningsplanen inneholder noen konkrete tiltak for å legge til rette for større aktivitet. Det er også foreslått å skilte bedre, samt å utvide parkeringsmulighetene i området. Vannkanten er preget av gjengroing, og det er et mål å sette inn mer beitedyr i deler av strandsonen for å reversere denne utviklingen. De fleste skjøtselstiltakene skal gjøres i samråd og/eller samarbeid med grunneierne. Vi håper at systematisk skjøtsel over tid vil føre til at fuglearter som opprinnelig var tilknyttet området, men har forsvunnet på grunn av endringer i naturtilstanden, vil komme tilbake i stabile bestander. Tiltaksliste med kart finnes i eget vedlegg.

 Ragna Sortland
 Rådgiver

 Pål Otto Hansen
 Fagkoordinator

FORORD

Akersvannet naturreservat i Stokke og Tønsberg kommuner i Vestfold ble fredet ved kongelig resolusjon av 2. oktober 1981 som en del av verneplan for våtmark i Vestfold. Hovedmålet var å sikre de unike naturverdiene, med særlig fokus på det varierte fuglelivet. Det er en bredere satsning i miljøforvaltningen å opprettholde verneverdiene i Akersvannet naturreservat, og å gjøre dem mer tilgjengelige for allmennheten.

I 2009 ble den nye naturmangfoldloven vedtatt og trådte i kraft 1.7.2009 etter flere års forarbeid. Denne loven erstattet naturvernloven fra 1970, og presenterer nye og mer konkrete retningslinjer for forvaltning av norsk natur. Blant annet skal loven sikre at naturen blir forvaltet på en mer langsiktig og konsekvent måte. I kjølvannet av denne nye loven er det gitt økte bevilgninger til skjøtsel i og forvaltningsplaner for verneområder. En forvaltningsplan skal blant annet inneholde klare målsetninger for langsiktig bruk og forvaltning for å sikre at naturverdiene bevares, og retningslinjer for en mer konsekvent saksbehandling der det er aktuelt.

Oppstart av arbeidet med forvaltningsplan for Akersvannet naturreservat ble kunngjort alt 17. juli 2008 i samsvar med § 18 i Lov om naturvern av 19. juni 1970, ettersom naturmangfoldloven på det tidspunktet fortsatt ikke var vedtatt. Flere innspill ble mottatt i kjølvannet av denne varslingen. Det har videre blitt gjennomført befaringer og vært dialog med en rekke berørte parter. Firmaet *Ole Kristian Spikkeland Naturundersøkelser v/cand.real* (biolog) Ole Kristian Spikkeland ble forsommeren 2008 engasjert som konsulent for å bistå i planarbeidet.

Et utkast til forvaltningsplan ble sendt på høring høsten 2009. Sammendrag av høringsinnspill og Fylkesmannens kommentarer finnes i vedlegg 5. Denne vedtatte planen er i hovedtrekk i samsvar med høringsforslaget, men er noe omarbeidet for å tilfredsstille kravene i den nye naturmangfoldloven; blant annet har vi formulert klare målsetninger for langsiktig bruk og vern, og utformet kart som viser tiltak.

I Fylkesmannens miljøvernavdeling har Karl Hagelund og Ragna Sortland arbeidet med forvaltningsplanen, med sistnevnte som ansvarlig. Vi håper at planen er både oppklarende og informativ for alle interesserte. Fylkesmannen vil benytte anledningen til å takke alle involverte for innspill og godt samarbeid.

Tønsberg, 6. september 2010

INNHold

FORORD	5
INNHold	7
INNLEDNING	9
1.1 Bakgrunn	9
1.2 Ny naturmangfoldlov	10
1.3 Hensikten med forvaltningsplanen	10
2 BESKRIVELSE OG STATUS	10
2.1 Områdebeskrivelse	11
2.2 Eiendomsforhold	12
2.3 Natur	13
2.4 Kulturhistorie	16
2.5 Trusler	16
2.6 Bevaringsmål	19
3 BRUKERINTERESSER OG FORVALTNINGSMÅL	22
3.1 Jordbruk, skogbruk og beite	22
3.2 Friluftsliv, jakt og fiske	23
3.3 Undervisning og forskning	24
3.4 Tekniske inngrep	25
4 FORVALTNINGSOPPGAVER OG TILTAK	26
4.1 Gjengroing i strandsonen	26
4.2 Informasjon og tilrettelegging	27
4.3 Overgjødning, forurensning og jordvanning	29
4.4 Opprydning	30
4.5 Overvåking og kartlegging av naturkvaliteter	30
4.6 Økonomi	30
4.7 Tiltaksliste	30
5 SAKSBEHANDLING	31
5.1 Forvaltningsmyndighet	31
5.2 Oppsyn	31
5.3 Lovverk, føringer og forvaltning	31
6 FORVALTNINGSPLANENS TIDSPERSPEKTIV	33
7 REFERANSER	34

Vedlegg

1. Verneforskriften for Akersvannet naturreservat
2. Kart over området med tegnforklaring
3. a. Forvaltningsoppgaver og tiltak, tabell
b. Forvaltningsoppgaver og tiltak, kart
4. Planlagt trasé for turvei, kart
5. Saksgang for forvaltningsplanen

INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Akersvannet naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon av 2. oktober 1981 som en del av verneplan for våtmark i Vestfold, den første verneplanen av sitt slag i landet. Vernet areal utgjør ca. 2 519 dekar, hvorav ca. 2 332 dekar er vannareal¹. Fylkesmannen i Vestfold er forvaltningsmyndighet for reservatet.

Formålet med Akersvannet naturreservat er, ifølge verneforskriften:

"å bevare et viktig våtmarksområde i sin naturgitte tilstand og verne om et spesielt rikt og interessant fugleliv, vegetasjonen og annet dyreliv om naturlig er knyttet til området².

Akersvannet ligger i Stokke og Tønsberg kommuner i Vestfold, og utgjør sammen med blant annet naturreservatene Hemskilen, Ilene, Presterødkilen, Borrevannet og Grunnane fylkets viktigste våtmarksområder. Utbygging og annen endret arealbruk truer de gjenværende våtmarksområdene i Norge. Dette gjelder også i lavtliggende jordbruksområder omkring Oslofjorden, blant annet ved Akersvannet. Økt ferdsel, aktivitet og forurensning har medført at våtmarker flere steder har blitt en truet naturtype, og i kjølvannet av dette har mange våtmarkstilknyttede plante- og dyrearter hatt en negativ bestandsutvikling. Også andre tiltak og aktiviteter påvirker verneinteressene ved Akersvannet. Jordvanning med oppdemningsrett skjer i regi av Stokke Jordvanning A/L. I tillegg har flere grunneiere egne anlegg. Gjengroing preger store arealer både innenfor og utenfor reservatgrensene. Også vannspeilet bærer preg av gjengroing.

Akersvannet er kjent som et meget viktig fiskevann hvor det foregår utstrakt sportsfiske etter gjedde og gjørs (figur 1). Området er i utgangspunktet egnet til fuglekikking på grunn av det rike fuglelivet, men i motsetning til for fiskerne er det ikke et spesielt tilrettelagt for slik aktivitet. Vinterstid har isseiling blitt en ny og populær aktivitet.

Fig 1: Akersvannet er et yndet turmål for sportsfiskere

¹ Iflg. nye digitale beregningsmetoder

² Verneforskriften i sin helhet finner du i vedlegg 1

1.2 Ny naturmangfoldlov

Vår nye naturmangfoldlov (NMFL) trådte i kraft 1. juli 2009. Formålet med loven er ”at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden (...)”. Den gir mye mer omfattende regler om naturen enn den gamle naturvernloven av 1970 som den erstatter. Loven har også medført endringer i 15 andre lover, blant annet viltloven, kulturminneloven, laks- og innlandsfiskloven og lov om statlig naturoppsyn. Med den nye naturmangfoldloven har Norge fått regler for bærekraftig og langsiktig bruk og vern, og virkemidler for å kunne ta vare på natur både i og utenfor verneområder. Lovgivningen for verneområder er stort sett som før, men nytt og viktig er at loven innfører bevaringsmål for all natur, også for verneområder, og at forvaltningsplaner skal foreligge samtidig med vernevedtak. En annen viktig forskjell fra tidligere er at det stilles strengere krav til kunnskapsgrunnlaget ved inngrep i naturen, og ansvaret for å frembringe tilstrekkelig kunnskap dersom dette ikke finnes ligger hos tiltakshaver (NMFL kapittel II).

Loven virker ved siden av annet lovverk.

1.3 Hensikten med forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen for Akersvannet naturreservat er delt i to hoveddeler; den første delen (kapittel 1-3) gir en skildring av naturforholdene, dagens status, brukerinteresser og forvaltningsmål, den andre delen (kapittel 4-6) skisserer forvaltningsmessige oppgaver og tiltak. Her blir det gitt en skildring av forslag til tiltak og hvem som er ansvarlig for de ulike tiltakene. Forvaltningsplanen for Akersvannet skal være et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme formålet med vernet. Planen skal klargjøre hvordan man skal håndtere aktiviteter og tiltak i naturreservatet i tråd med verneformålet siden ”kjøreregler” for bruk og vern gir større forutsigbarhet. Planen er et verktøy for Fylkesmannen, grunneiere og andre brukere av området. Planen gir også en oppdatering av naturfaglig informasjon. Vernebestemmelsene for Akersvannet naturreservat danner rammen for planarbeidet, vedlegg 1.

Det finnes ingen reguleringsplaner som berører reservatet direkte. Det er heller ikke utarbeidet noen forvaltningsplan for Akersvannet naturreservat tidligere. For om lag ti år siden skrev imidlertid Eriksen (1997) en hovedoppgave ved Høgskolen i Telemark med tittelen; *Brukerinteresser tilknyttet Akersvannet naturreservat med forslag til flerbruksplan*. Like etter ble rapporten *Forprosjekt områdetiltak Akersvannet* utarbeidet av Simonsen (1998). Norsk ornitologisk forening har gjort hyppige observasjoner i området, og i tillegg er Frode Omlands rapport om fuglelivet ved Akersvannet både grundig og oppdatert og gir utmerket informasjon om dagens tilstand. Det er i hovedsak disse registreringene som er lagt til grunn ved utforming av forvaltningsplanen.

2 BESKRIVELSE OG STATUS

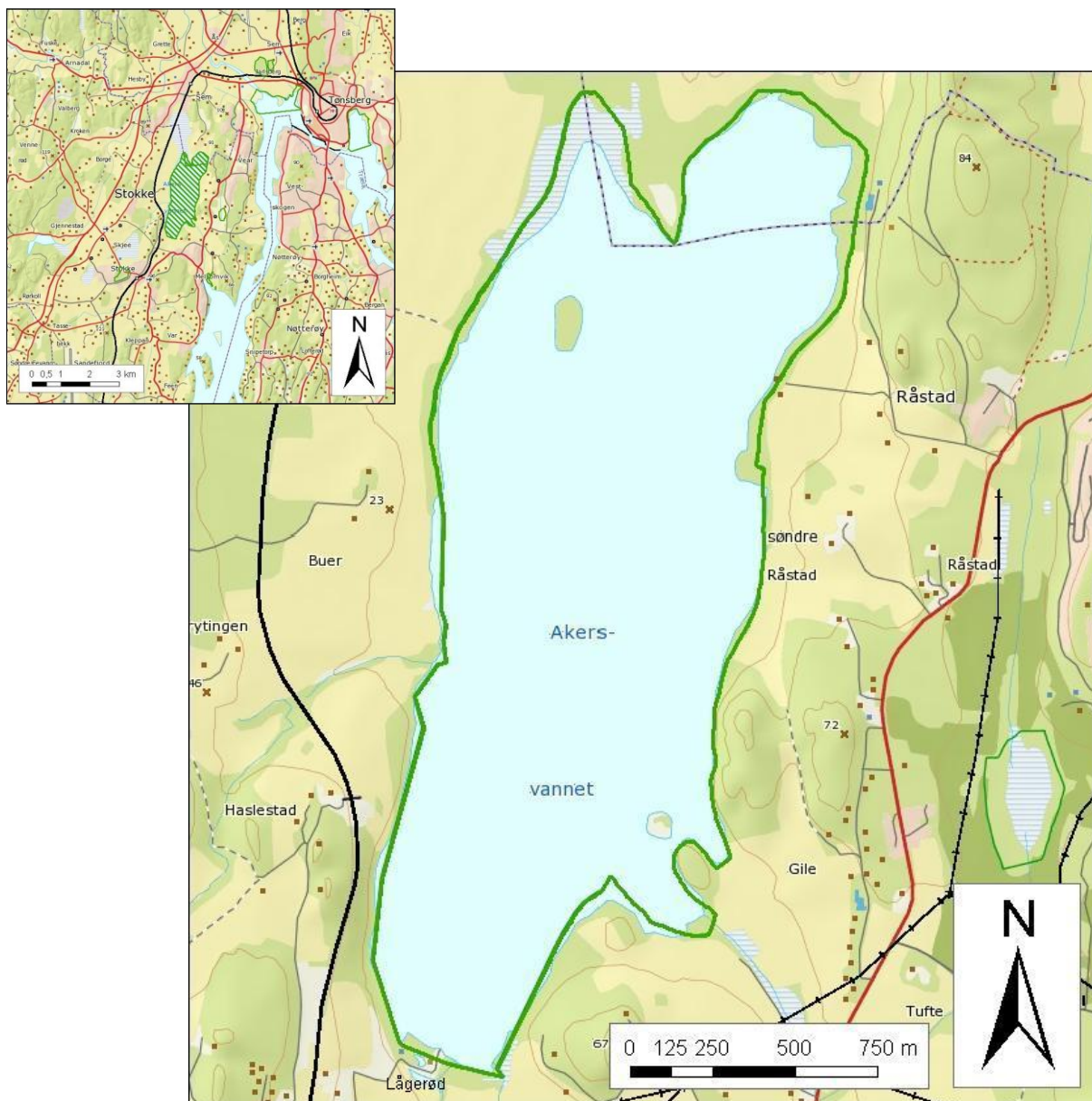
Verneformen naturreservat

Områder kan vernes som reservater om de har truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en spesiell naturtype eller på annen måte er spesielt viktig for biologisk mangfold, geologiske forekomster eller naturvitenskaplig verdi³. Naturreservat er den strengeste formen for områdevern etter naturmangfoldloven når det gjelder inngrep og aktivitet, og er spesielt omtalt i § 37 i NMFL.

³ Mer informasjon om dette i Naturmangfoldloven og Direktoratet for naturforvaltnings *Håndbok 17-Områdevern og forvaltning*

2.1 Områdebeskrivelse

Akersvannet naturreservat omfatter Akersvannet med randsone. Området ligger på grensa mellom Stokke og Tønsberg kommuner i Vestfold fylke. Verneområdet utgjør til sammen 2 519 dekar, hvorav 2 332 dekar (92,6 %) er vann (figur 2). Akersvannet er omkranset av åpne jordbruksarealer og små skogteiger. Naturreservatet har en største lengdeutstrekning NNØ-SSV på ca. 3,1 km og en største breddeutstrekning Ø-V på ca. 1,0 km. Ved normalvannstand har Akersvannet et volum på ca. 14,5 mill m³. Vannspeilet befinner seg i dag 14-15 moh. Total strandlengde er beregnet til 10 400 m, hvorav ca. 10 000 m er vegetasjonsdekt. Fjellstrand og steinstrand utgjør henholdsvis 300 og 100 m. Vernet landareal består kun av en smal randsone rundt vannspeilet.

Figur 2: Oversiktskart over Akersvannet naturreservat. Akersvannet ligger på grensen mellom Stokke og Tønsberg kommuner, med størsteparten i Stokke. Vernegrensen er vist men grønt. Mer detaljert kart over Akersvannet finnes i vedlegg 2.

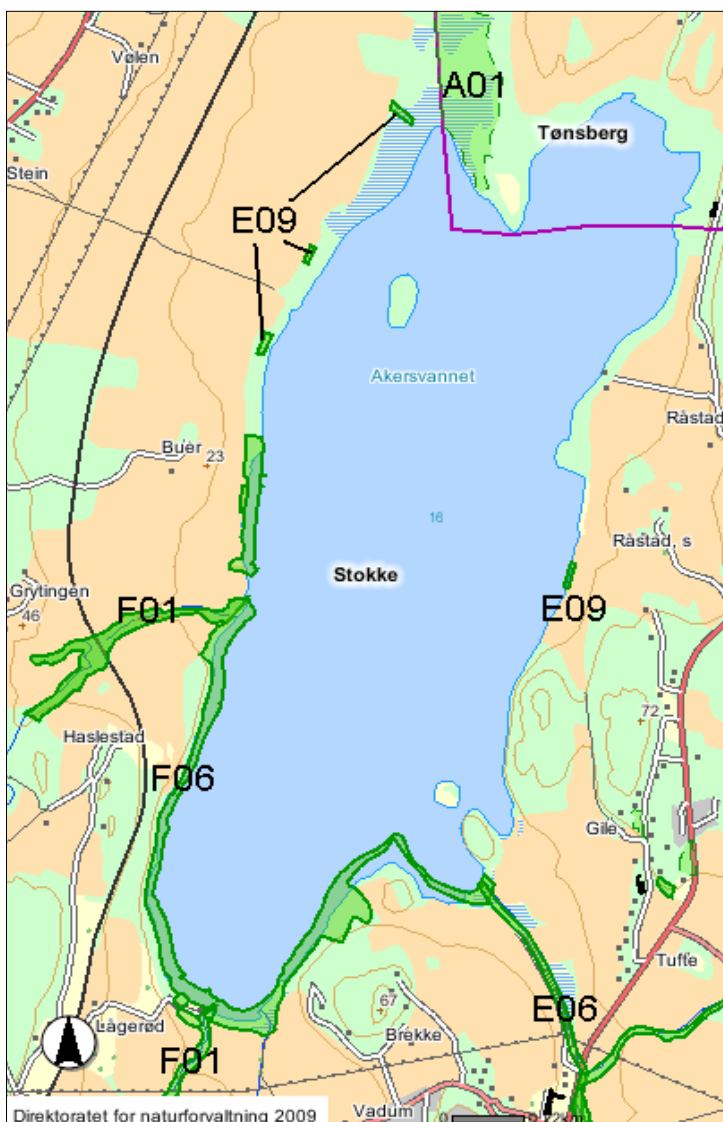
Geologisk tilhører Akersvannet det såkalte Oslofeltet, som ble dannet under permtiden. Berggrunnen består av dyppergarten larvikitt. Mesteparten av verneområdet og nedbørfeltet til Akersvannet er overdekket av løsmasser. Marin silt og leire dominerer i form av strandavsetninger eller tykke hav- og fjordavsetninger. Nordvest for Akersvannet opptrer torv og myr (Akersmyra), likeså i et mindre område omkring utløpsbekken i

2.3 Natur

Vegetasjon

Akersvannet ligger i den boreonemorale vegetasjonssonen (edellauv- og barskogsone), som danner en overgang mellom den nemorale sonen (temperert lauvskogssone) og de typiske barskogsområdene som dominerer store deler av innlandsområdene. Området tilhører den svakt oseaniske vegetasjonsseksjonen (Moen 1998). Skogen rundt Akersvannet består av blandingslauvskog med et forholdsvis høyt antall forekommende treslag. Edellauvskoger med eik, ask, alm, lind, hassel og andre varmekrevende arter dominerer i solvendte lier med godt jordsmonn. Bjørke-, gråor- eller barskoger dominerer resten av skoglandskapet. Svartor, selje og bjørk dominerer sammen med tette vierkratt langs store deler av

vannbredden. På tørre koller omkring Akersvannet vokser furu. I nordøst finnes også en bøkeskog. Artsinventaret er ikke dokumentert i detalj, heller ikke karplantefloraen. På de få gjenværende strandengene inngår ulike gress- og starrarter. Store deler av innsjøen omkranses av et sivbelte med takrør og sjøsvaks. Takrør vokser både på fastmark og ute i vannet. Sjøsvaks opptrer gjerne utenfor takrørskogen, enten gruppevis eller som et smalt belte. Også flytebladplantene gul og hvit nøkkerose har en vid utbredelse, men er særlig tallrike i buktene på sørøstsiden av innsjøen. Andre registrerte flytebladplanter er hjertetjønna, grastjønna, rusttjønna og butt-tjønna. I tillegg forekommer bl.a. storblærerot, vassgro, vass-slirekne, myrhatt, elvesnelle, dunkjevle og pors. Den giftige arten selsnepe opptrer vanlig i strandsonen. I sørenden av Akersvannet foreligger et eldre funn av den rødlistede arten kjempetjønna (kategori EN; sterkt truet).

Figur 4. Prioriterte naturtyper i og rundt Akersvannet. A01 = Intakt lavlandsmyr, E06 = Viktige bekkedrag, E09 = Dam, F01 = Rik edellauvskog, F06 = Rik sumpskog (kilde: Direktoratet for naturforvaltning).

Flere lokaliteter ved Akersvannet er naturtypekartlagt i forbindelse med Stokke kommunes biologisk mangfoldkartlegging (Stokke kommune/Naturplan 2001) (figur 4). Skogbeltet langs sør- og vestsiden av vannet er avmerket som rik sumpskog (F06) og gitt verdi B - Viktig. Melsombekken, som renner ut fra Akersvannet, er avmerket som viktige bekkedrag (E06) og gitt verdi A - Svært viktig. Like utenfor reservatgrensene er samtlige kunstig anlagte fangdammer rundt Akersvannet inntegnet som naturtype dam (E09) og gitt verdi B - Viktig. Samme verdi er satt på forekomster av rik edellauvskog (F01) langs nedre del av henholdsvis Haslestadbekken i vest og Grimestadbekken i sør. Videre er den delen av Akersmyra som tilhører Tønsberg kommune avmerket og foreløpig klassifisert i Naturbasen (DN 2008) som intakt lavlandsmyr (A01), verdi L - Lokalt viktig. På bakgrunn av de mange inngrepene denne myra har vært utsatt

for (jfr. kapittel 2.7), er det reist tvil om denne betegnelsen er korrekt i dag. Det aller meste av Akersmyra befinner seg utenfor reservatgrensene.

Dyreliv

Akersvannet er kjent for sitt rike og interessante fugleliv og sine betydelige fiskeforekomster. I ornitologisk sammenheng regnes Akersvannet blant de klassiske våtmarkslokalitetene i ferskvann i Vestfold, med flere kjente førstegangsfunn av fugler for fylket. Akersvannet kan karakteriseres som en stor, grunn og meget næringsrik innsjø. Vannet ligger dessuten strategisk plassert i forhold til kystsonen utenfor, den markante Raryggen i bakkant og RAMSAR-området Ilene naturreservat i nordøst.

Akersvannet er først og fremst en viktig rasteplass for trekkende fugler. Et stort utvalg av arter og artsgrupper finner her næring og muligheter for hvile. Foruten vanntilknyttede arter som ender, svaner, gjess, lappedykkere, rikser, storkefugler, måkefugler og vadefugler, opptrer en rekke spurvefugler i randsonen rundt vannet. Noen arter er knyttet til tett skog- og krattvegetasjon, andre til strandenger eller åpne jordbruksområder. Store fuglekonsentrasjoner som man finner ved Akersvannet tiltrekker også mange rovfuglarter. Området har ellers verdi som hekke- og oppvekstområde for et stort antall arter. Videre oppsøker en rekke arter innsjøen i forbindelse med næringssøk sommerstid. Om vinteren er bruken av Akersvannet betydelig mindre, spesielt når det er snø og isdekket. Tatt i betraktning innsjøens størrelse, må fugletettheten karakteriseres som lav.

Over 198 fuglearter er registrert i tilknytning til naturreservatet, hvorav minst 96 arter hekker i følge Omland. Flere av disse artene er rødlistet. Stokkand er en vanlig hekkefugl i Akersvannet i dag. I trekktidene samler laksand og kvinand seg i små flokker. Da lander også store grågåsflokker på vannet eller markene omkring, spesielt på Vølen-jordene i nordvest. Største registrerte antall er på over 2 000 individer. Vadefugler opptrer mest tallrikt om høsten, særlig når åkrene er nyslåtte. Vanlige forekommende ugler og andre rovfuglarter i området er: kattugle, fiskeørn, musvåk, hønsehauk og spurvehauk. Det foreligger også en del observasjoner av sivhauk og myrhauk. I luftrommet over innsjøen fanger store mengder låvesvale, taksvale, sandsvale og tårnseilere insekter. Måker trekker ofte inn mot Akersvannet for å bade, hvile og søke næring (figur 5). Inn fra fjorden kommer også makrellterne på næringssøk. De siste årene har storskarv (sannsynligvis underarten mellomskarv) blitt påtruffet stadig vanligere i Akersvannet. Arter som sivhøne og sothøne har hatt tilbakegang.

Figur 5. Den rødlistede arten hettemåke (kategori NT; nær truet) er blant fugleartene som regelmessig søker næring i Akersvannet (foto: O. K. Spikkeland).

Senkingene av Akersvannet har sannsynligvis hatt en klart uheldig innvirkning på fuglelivet. Ved siste anledning ble i overkant av 700 da tørrlagt. Senkningene førte til dannelsen av Sivøya (Storseven) nordvest i Akersvannet og øya Rundsvivet (Rundseven) nær utløpet i sørøst. Tap av store gruntvannsarealer har trolig rammet bestandene av gressender særlig hardt. Før disse inngrepene fant sted – og før Akersmyra ble drenert og utnyttet til torvuttak – ble også denne delen av våtmarkskomplekset rundt Akersvannet regnet som svært viktig i ornitologisk sammenheng. De senere års utvikling synes ellers å gå i retning av at bestandene av sangere øker. Dette må sees i sammenheng med den generelle tilgroingen av områdene rundt Akersvannet. Myrsanger, rørsanger og gresshoppesanger har alle hatt framgang. Også nattergal har etter hvert blitt en vanlig hekkefugl i buskene rundt vannet. Enkeltbekkasin og vipe er eksempler på vadefugler som har hatt tilbakegang. Gjengroing av egnede habitater kan ha medvirket til dette.

Fiskefaunaen i Akersvannet omfatter følgende åtte arter: Abbor, gjørs, gjedde (figur 6), brasme, sørv, vederbuk, ørekyte og ål. Av disse er gjørs (kategori EN; *sterkt truet*) og ål (kategori CR; *kritisk truet*) rødlistet. Iflg. Berge (1986) finnes det også en sjelden hybrid i vannet; krysning mellom brasme og sørv. I utløpet Melsombekken blir sjørret stengt ute, mens ål kommer forbi. Gjørs ble satt ut i Akersvannet i 1976 som et fiskestellstiltak. Arten er tilpasset vann med lavt siktedyp, og er derfor ikke særlig sårbar for eutrofiering. Fiskeproduksjonen i Akersvannet er meget stor. Tidligere prøvofiske har vist dominans av brasme og abbor, mens gjørs har hatt en kraftig økning. Regnet i biomasse er imidlertid sørv viktigste fiskeslag.

Figur 6. Gjedde er sammen med gjørs den mest attraktive fiskearten i Akersvannet (foto: O.K. Spikkeland).

I nordlige del av Akersvannet er det registrert edelkreps (kategori EN; *sterkt truet*). Av ferskvannsmuslinger finnes vanlig damsnegl og andemusling. I øvre del av utløpsbekken er også registrert flat skivesnegl, flat ferskvannsgjellesnegl, stor damsnegl og rund blæresnegl.

De fleste vanlige pattedyrartene i distriktet er også å finne ved Akersvannet. Innenfor reservatet kan det påtreffes både rådyr, hare, rødrev, grevling, vånd og flere flaggermusarter. Mink er også observert, men dette er imidlertid en fremmed art som er uønsket i norsk natur. De siste årene har også bever blitt registrert i reservatet. I skogene omkring Akersvannet finnes bl.a. elg, mår og ekorn. Tidligere ble det observert oter i Akersvannet. Av virvelløse dyr er det bl.a. påvist rødlistartene; *Oodes helopioides* (bille) (kategori VU; *sårbar*), *Thryogenes festucae* (bille) (kategori NT; *nær truet*) og purpurengmåler (sommerfugl) (kategori NT; *nær truet*).

2.4 Kulturhistorie

Fornminner viser at det har vært fast bosetting rundt Akersvannet helt tilbake til jernalderen, men det finnes ingen automatisk fredede kulturminner innenfor grensene av selve reservatet. Innsjøen har opp gjennom tidene vært utnyttet til en rekke ulike formål. Vinterstid har isen tradisjonelt vært benyttet til ferdselsvei. Fram til midten av 1930-tallet brukte Stokke Ysteri oppskårne isblokker til kjølelagring av melk sommerstid. Arbeiderne fikk penger for skjæring og kjøring, ikke for selve isen.

Båtbruk har alltid vært viktig på Akersvannet, spesielt i tilknytning til fiske som har vært så betydningsfullt for bøndene rundt vannet. På Buer ble det allerede på 1300-tallet betalt landskyld til Olavsklosteret i Tønsberg i form av gjedde. I noe nyere tid har enkelte grunneiere rundt vannet drevet kommersielt gjeddefiske. Likeså gav ålefiske økonomisk avkastning i en periode. Det har også vært drevet jakt i Akersvannet fram til fredningen trådte i kraft i 1981. Det finnes flere gamle bryggeanlegg med tilhørende båtetter innenfor Akersvannet naturreservat. Ved Buer står en gammel fiskebu, og det finnes også en gammel vaskeplass. I gamle dager var det mange som lærte å svømme på sivmatter av takrør i dette vannet. På første halvdel av 1900-tallet ble sivmatter av takrør også brukt til å rulle ut over drivbenkene i gartnerier. Tidligere ble det skåret torv på den delen av Akersmyra som lå i gamle Sem kommune. Her lå Aker Gårds Torvstrøfabrikk som tilhørte Aker gård.

I Melsombekken, som renner ut fra Akersvannet, var det tidligere mølle, kvern og sag. Det var viktig at vanntilførselen fra Akersvannet var både jevnt og rikelig. Melsom mølle er i dag restaurert. Fallrettene tilhører Nøtterøy kommune.

Arealene ned mot Akersvannet har vært attraktive jordbruksområder gjennom lang tid. Strandengene har blitt utnyttet til beite og fôrproduksjon, mens blader av svartor ble sanket som vinterfôr. I nyere tid har vannspeilet blitt senket to ganger for å vinne nytt jordbruksland. Det hevdes at takrør først i senere år har blitt svært vanlig rundt Akersvannet. Årsaken skal være at beitedyr tidligere holdt sivet i strandsonen nede i større grad enn idag.

Akersvannet har i mer moderne tid vært drikkevannskilde for en større befolkningsgruppe. På 1930-tallet bygde Tønsberg og Nøtterøy kommuner Akersvannverket på østsiden av vannet. Et par tiår senere etablerte Stokke kommune eget vannverk helt sør i vannet. Økende forurensning førte til stadig dårligere vannkvalitet. I 1968 slo flere kommuner seg sammen og dannet Vestfold Interkommunale Vannverk (VIV). Råvannet ble hentet fra Farris i Larvik. Stokke ble tilknyttet dette anlegget i 1972. Fram til utfasingen i 2006 fungerte Akersvannet som reservedrikkevannskilde for henimot 100 000 mennesker.

2.5 Trusler

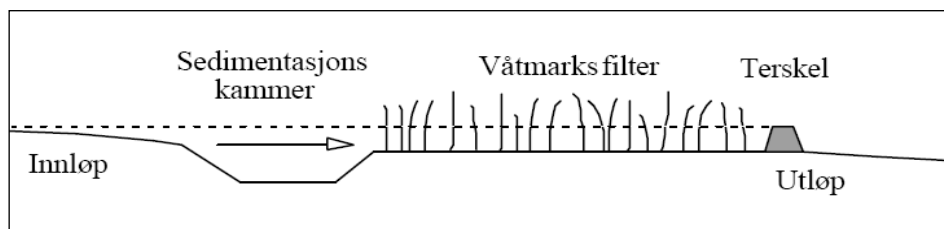
Forurensning

Tilstanden i innsjøen – med stort næringsinnhold og høy algeproduksjon – er først og fremst betinget av kontinuerlig næringstilførsel gjennom landbruksavrenning. I tillegg kommer naturlig avrenning og noe gjødsling fra fuglene som oppholder seg i vannet. Nedbørfeltet utenom vannspeilet er på ca. 11 500 da, hvorav dyrka jord utgjør 5 760 da. Resten er skog, utmark eller bebygd areal.

I henhold til Klima- og forurensningsdirektoratet sine vannkvalitetskriterier ligger Akersvannet stabilt plassert i klasse V; *meget dårlig vannkvalitet*. Denne statusen har innsjøen til tross for omfattende rensetiltak, deriblant bygging av fangdammer i til sammen 11 tilløpsbekker i 1995-97 (jf. Back, Braskerud & Eggestad 2003, figur 7 og 8). Erfaringene med fangst av fosfor og jordpartikler i fangdammer ble de første årene karakterisert som gode. På forhånd var det beregnet at fosfortilførslene til vannet måtte reduseres med ca. 475 kg pr. år. Målinger fram til 2002 viste at gjennomsnittlig 314 kg (66 %) fosfor ble fanget opp pr. år. I tillegg ble gjennomsnittlig 311 tonn jordpartikler holdt tilbake. Selv om vannet ble karakterisert som mye reinere i denne perioden, synes ikke dette å være tendensen i dag. Fangdammene på vest- og sørsiden ble rensket i 2005, det er mulig at regelmessig rensking vil øke dammenes renssevne, men dette er usikkert. Det er ikke dokumentert at utsetting av fiskearten gjørs har hatt noen forbedrende effekt på vannkvaliteten.

Enkelte år gjorde Vestfold Interkommunale Vannverk (VIV) forsøk på utpumping av fosforrikt bunnvann i Akersvannet, i håp om at rent grunnvann skulle erstatte det næringsrike bunnvannet. Det er antydning at nedleggelse av reservevannverket til VIV kan ha forsterket forurensningen de siste år, men dette er usikkert.

Figur 7. Typisk lengdesnitt på fangdam for fosfor og jordpartikler som ble etablert i 11 tilførselsbekker rundt Akersvannet i perioden 1995-97. Near innløpet ligger et sedimentasjonskammer, deretter passerer vannstrømmen et våtmarksfilter (Kilde: Back, Braskerud & Eggestad 2003).

Symptomatisk for forurensningen i Akersvannet er kraftige algeoppblomstringer i sommerhalvåret. På forsommeren har vannet et stort innslag av fureflagellaten *Ceratium hirundinella*, som nesten ikke spises av dyrene i innsjøen. Deretter kommer blågrønnalgene. Senest i 2008 ble det målt høye konsentrasjoner av giftstoffet *microcystin-a* i blågrønnalgen *Microcystis aeruginosa* (figur 9). Også i 1995 var det en massiv algeoppblomstring som gav oksygensvikt og førte til at mer enn 5 tonn gjørs og en ukjent mengde gjedde døde. Dette førte til at helsevernmyndighetene v/Miljørettet helsevern i Vestfold gikk ut med advarsler hvor befolkningen ble frarådet å bade i Akersvannet ved for høye verdier. Mer om dette i 3.2.

Figur 8: Rundt Akersvannet er det etablert til sammen 11 kunstige fangdammer for å redusere tilførsel av næringsstoffer til vannet. Fangdammene er svært næringsrike med rik vegetasjon (foto: O. K. Spikkeland)

Bare et fåtall fiskearter er tilpasset en høy grad av eutrofiering. Eutrofiering, eller overgjødning, økt tilførsel av plantenæringsstoffer til et våtmarksområde og virkningene av dette. Ved stor tilførsel av næringsstoffer kan det bli kraftig oppblomstring av alger. Dette kan gjøre vannet giftig for fisk og andre dyr som lever i eller drikker vannet (SABIMA). Økt eutrofiering vil endre konkurranseforholdet mellom artene og dermed den innbyrdes artssammensetningen. Noen arter går tilbake, eller kan forsvinne helt, mens andre arter kommer

til, eller kan øke i antall. Flere arter karpefisk er blant de mest hardføre når det gjelder å tolerere oksygenfattig vann og andre effekter av eutrofiering.

"Forskrift om rammer for vannforvaltningen" av 15.12.06 med senere endringer (vannforskriften) setter krav om god økologisk tilstand i vannforekomstene, og forutsetter en nedbørfeltorientert og helhetlig forvaltning av vann og vassdrag. Ulike påvirkningsfaktorer vil i større grad enn tidligere måtte ses i sammenheng for at man skal klare å nå målene i direktivet. Miljømålet er at tilstanden i en vannforekomst ikke skal avvike særlig fra naturtilstanden til den aktuelle vanntypen. Vannforekomstenes nåtilstand og forskriftens miljøkrav vil bli konkretisert ved hjelp av et klassifiseringssystem som tar hensyn til naturlig variasjon mellom ulike vann typer. Vestfold tilhører vannregion Vest-Viken, og det lages én forvaltningsplan for vannforekomstene i hele denne regionen. Akersvannet tilhører fase to for denne regionen, hvilket betyr at forvaltningsplanen for vannforekomster i fase 2 skal være klar innen 2015, og arbeidet med tiltak skal være gjennomført og i funksjon innen 2021. I Akersvannet som har stort tilsig av næringsstoffer hvert år, er dette en oppgave som kan bli både kostbar og krevende, men forhåpentligvis vil arbeidet gi positive resultater.

Figur 9. Giftige blågrønnalger i Akersvannet (foto: Jørn Svinsholt, Miljørettet helsevern i Vestfold).

Gjengroing

Gjengroing preger store deler av Akersvannet naturreservat, og skyldes god næringsstofftilgang, redusert beitetrykk og gunstige klimatiske forhold. Både ute i vannet og langs strandsonen dekker takrør stadig større arealer. Det fryktes bl.a. at Sivøya etter hvert skal bli landfast. Utbredelsen av sjøsivaks og flytebladplanter har muligens ikke økt tilsvarende, men er likevel stor nok til å vanskeliggjøre framkommeligheten med båt i deler av vannet. Kantskog og annen randvegetasjon dominerer vegetasjonsbildet i verneområdet, og i strandsonen sprer svartor seg i raskt tempo, både innenfor og utenfor reservatgrensene. Sannsynlige årsaker til dette er fravær av husdyrbeite ned mot strandsonen, dernest at greiner og blader av svartor ikke lenger høstes inn som førtilskudd. Slik tilgroing skjer også utenfor reservatgrensene, selv om det her er anledning til å bruke svartorbekost og andre treslag som vedaskog. Gjengroingen kan dokumenteres ved å sammenligne gamle og nye flyfotos over området. Det finnes ikke tilgjengelig ferske registreringsdata som gir et oppdatert bilde av vegetasjonssammensetningen i området. Mer om gjengroing i kapittel 4.3.

2.6 Bevaringsmål

"Formålet med fredingen er å bevare et viktig våtmarksområde i sin naturgitte tilstand og verne om et spesielt rikt og interessant fugleliv, vegetasjonen og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området".

Verneforskriften for Akersvannet kapittel III

Verneforskriften skal først og fremst konkretiseres gjennom forvaltningsmål og bevaringsmål for reservatet. Verneformålet viser i hovedsak til hvilke naturkvaliteter man ønsker å bevare i verneområdet. I denne planen er naturkvalitetene i Akersvannet naturreservat samlet i tre hovedkategorier; dyreliv, vegetasjon og areal. For hver naturkvalitet er det definert et bevaringsmål, se tabell 1. Det er begrenset erfaring med bruk av bevaringsmål i norsk forvaltning, og det må derfor være rom for å revidere bevaringsmålene når vi har mer kunnskap og erfaring om effekten av vern og skjøtsel i området. Kunnskapsgrunnlaget i Akersvannet naturreservat er foreløpig svært begrenset, men nye og mer presise bevaringsmål kan lages når naturkartleggingen er fullført. Forvaltningsplanen bør revideres hvert 10. år, se kapittel 6.

Noen sentrale begreper:

Forvaltningsmål

Dette er et samlebegrep for målsettingene knyttet til kvalitetene i hele verneområdet. Slike mål kan knyttes opp mot friluftsliv, tekniske inngrep, landbruk og andre brukerinteresser. Mer om forvaltningsmål i kapittel 3.

Naturtype

Med naturtype forstår vi et ensartet, avgrenset område i naturen som omfatter plante- og dyreliv og miljøfaktorer. Et landskap med stor variasjon inneholder et stort mangfold av naturtyper. Av og til finnes flere naturtyper innenfor ett verneområde, dette blir definert i naturtypekartlegging.

Bevaringsmål

Bevaringsmål er den tilstanden man ønsker at et utvalg av naturkvalitetene i et verneområde skal ha. Tilstanden er knyttet til de ulike naturtypene. Bevaringsmål skal helst være målbare, og kan eksempelvis presiseres gjennom mål for areal eller forekomst av bestemte arter.

Tilstandsvariabel

Den eller de egenskapene ved naturtypen som bevaringsmålet er rettet mot.

Tilstandsklasse

Dette forteller oss hva slags tilstand naturtypen er i, eller hvordan utviklingen har vært den siste tiden om dette er kjent. Vi skiller mellom god, middels og dårlig tilstand.

Forvaltningsplan for Akersvannet naturreservat

Bev. mål	Naturtype ⁴	Tilstandsvariabel	Bevaringsmål	Tilstand	Aktuelle tiltak	Metode/overvåking
1	Rik kulturlandskapssjø (E 08)	Utbredelse - vannflate	Vannflatens areal bør ikke minke sammenliknet med 2010, altså 2 330 dekar	Middels. Vannflaten har blitt målbart mindre de siste tiårene	Begrense eutrofieringen og gjengroing langs kanten. Beite strandsonen (tiltak 1)	Kontrollere siktedyp og ulike kjemiske parametre. Overvåke størrelse på vannspeil.
2	Strandeng	Gjengroing/bruksintensitet	Målet er ei strandeng med det mangfold og den sammen setning av arter som historisk har kjennetegnet naturtypen	Dårlig. Strandengene blir ikke beitet i samme grad som før og områdene er i stor grad preget av gjengroing	Beite og/eller slått der dette har foregått tidligere i samme omfang om bruksform som tidligere (tiltak 1 og 2)	Holde oversikt over antall og type beitedyr, samt hvor beiting skjer. Beite bør suppleres med manuell rydding. Floraovervåking
3	Rik kulturlandskapssjø (E 08)	Stabile forekomster av fuglearter som er typisk for naturtypen, som ender, riksefugl, sangere og noen rovfugler	Området skal ha årlig vellykket hekking av arter typiske for naturtypen. Endringer som følge av menneskelig aktivitet skal ikke forekomme	Middels. Området gror stedvis igjen, men noen arter har stabil hekkebestander med vellykket hekking de fleste år	Skjerme vannet med naturlig vegetasjon på de mest utsatte stedene	Hekkende fugl skal overvåkes i samsvar med standardiserte metoder
4	Rik kulturlandskapssjø (E 08)	Stabile forekomster av fiskearter som er typisk for naturtypen, inkludert den nasjonalt sjeldne gjørsen	Innsjøen skal ha stabil bestand av gjørs, gjedde og andre typiske fiskearter.	God. Fiskebestanden er stabil og sunn	Ingen foreløpige tiltak	Sårbare for algeoppblomstring. Kontrollere ulike kjemiske parametre og evt fiskebestanden
5	Rik sumpskog (F 06)	Grunnleggende hevdform	Målet er en sumpskog med det mangfoldet og den sammensetningen av arter som historisk har kjennetegnet naturtypen	God	Ingen foreløpige tiltak	Artskartlegging

⁴ Nummeret henviser til Direktoratet for naturforvaltning sin inndeling i naturtyper, nærmere beskrevet i *Håndbok 13 – Kartlegging av naturtyper*.

Forvaltningsplan for Akersvannet naturreservat

6	Dammer (E 09)	Eutrofieringstilstand	Opprettholde eutrof tilstand som fremmer stort artsmangfold i dammene. Hindre gjengroing. Dammene skal ikke bli mindre	God. Dammene holdes åpne og huser rikt plante- og dyreliv	Holde dammene åpne også i fremtiden og hindre at de gror igjen tross svært høy næringsrikdom	Overvåke størrelse på vannspeil
7	Intakt lavlandsmyr (A 07)	Stabile forekomster av arter som er typisk for naturtypen, både fugler, karplanter og insekter	Området skal ha forekomster av arter som er typiske for naturtypen. Endringer som følge av menneskelig aktivitet skal ikke forekomme	Dårlig. Følgene av torvuttak samt senking av vannstanden i Akersvannet har redusert kvaliteten på myra	-	Området må artskartlegges, både fugler og planter, før eventuelle tiltak kan settes i verk
8	Alle	Fremmede arter	Fremmede arter, herunder mink, skal ikke forekomme	God. Mink er observert, ellers er fremmede arter lite utbredt	Sette ut minkfeller og systematisk fjerne alle nyetableringer av fremmede arter (tiltak 9)	Vi må være spesielt på vakt for spredning av fremmede arter ved bygging av turvei
9	Alle	Bufring mot menneskelig aktivitet	Områder som er verdifulle skjule- og hekksteder for fugl skal skjermes for menneskelig aktivitet. Dette gjelder først og fremst i sør	Middels/god. Lite ferdsel nå. En turvei vil kanalisere ferdsel utenfor de viktige vegetasjonssonene	Informere om verdien av at fugler får fred i hekkeperioden (tiltak 3)	Sette opp informasjon der turveien passerer viktige vegetasjonssoner.

Komplett tiltaksliste finnes i vedlegg 3.

3 BRUKERINTERESSER OG FORVALTNINGSMÅL

3.1 Jordbruk, skogbruk og beite

Rundt reservatet dominerer intensivt drevne jordbruksarealer (figur 10). Kornproduksjon er vanligst, men det dyrkes også oljevekster, poteter, grønnsaker, frø og gras og drives noe husdyrhold (storfe, hest og svin). Det ligger 48 gårdsbruk i nedbørfeltet; to i Tønsberg kommune, resten i Stokke. Grunneierne har rett til fortsatt å slippe beitedyr i strandsonen til vannet. I dag skjer dette i liten utstrekning, og i praksis bare helt nord i verneområdet, hvor kjøttfe beites. Det er ønskelig med adskillig høyere beitetrykk i store deler av strandsonen med unntak av sørenden av reservatet, i naturtypene E 01 (Rik edellauvskog) og E 06 (Rik sumpskog) hvor det ikke skal beites. Se også kapittel 4.1.

I nedbørsfeltet finnes det også fire store veksthusgarterier med til sammen 25 da under glass.

Arealene rundt Akersvannet er attraktive jordbruksområder og svært veldrevne. Men avrenning fra åkre som pløyes eller harves rundt Akersvannet, fører også til partikkelforurensning. Tidspunkt for pløying, og måten det pløyes på, kan innvirke på graden av jorderosjon, dernest værforhold og hvordan vegetasjonsbelter rundt de enkelte teiger tas vare på. Forsøk med å utsette pløying fra høst til vår gav gode resultater og bør fortsette i fremtiden. Gjennom kontroll og overvåkning – og eventuelt ytterligere intensivering av tiltak mot avrenning – bør man sikre seg mot utslipp og næringstilførsler som er uforsvarlige i en økologisk sammenheng. Heving av vannstanden i innsjøen ville gitt større vannvolum og dermed hatt en uttynnende effekt. Dette vil imidlertid skape konflikter i forhold til landbruksinteressene rundt vannet og det er ikke realistisk å heve vannstanden til opprinnelig nivå.

Forvaltningsmål for jordbruk og skogbruk

- Jordbruk og skogbruk som allerede er etablert i reservatet skal opprettholdes, men det er et mål å redusere forurensende utslipp av slik drift til et minimum
- Det er ønskelig med beitedyr langs deler av vannbredden for å hindre gjengroing og forringelse av naturkvalitetene i området. Beite bør suppleres med manuell rydding.

Figur 10. Utslipp fra omkringliggende landbruksområder utgjør en vesentlig del av forurensningstilførslene til Akersvannet (foto: O. K. Spikkeland).

3.2 Friluftsliv, jakt og fiske

Det er knyttet betydelige friluftsinnteresser til Akersvannet, som utgjør et vakkert landskapselement i jordbrukslandskapet. Det foregår et omfattende sportsfiske her, og fisken regnes som bitevillig. Årlig tas det gjøres på opp mot 10 kg og gjedde på opp mot 15 kg. Det er også mulig å fange abbor på 1 kg og mer. Området er godt tilrettelagt for fiske gjennom etablering av fiskebrygger ved Lågerød i sør og Råstad i øst, dette gjelder også for handikappede (figur 11). Ved Lågerød sør i Akersvannet har også Stokke Jeger- og Fiskerforening en foreningshytte med tilhørende fasiliteter, herunder brygge (figur 11) og muligheter for båtutleie. I tillegg satte Tønsberg og Omegns Jeger- og Fiskerforening satt opp en hytte. Det er mulighet for parkering, kjøp av fiskekort, teltovernatting og båtutleie, men det er kun grunneierne som har lov til å bruke el-motor i vannet. Det finnes også toalett. Det er gitt dispensasjon til å legge ut flytebrygge nord i Akersvannet for å drive opplæring i kanopadling. En midlertidig oppført lavvo i strandsonen ved Råstad brant ned i 2008. Tilretteleggingen for sportsfiske skjer i regi av Akersvannprosjektet. Aktører her er; Akersvannet fisker- og grunneierlag, Stokke Jeger- og Fiskerforening. For mer informasjon om fiske og båtbruk i Akersvannet kan Stokke Jeger- og Fiskerforening kontaktes, Tønsberg JFF er ikke lenger aktive i området.

Andre brukergrupper, deriblant amatørornitologer, har ikke likeverdig adgang til de to anleggene ved Råstad og Lågerød. Spesielt bryggene er attraktive for andre brukergrupper, siden mesteparten av strandsonen rundt Akersvannet er tilgrodd med takrør eller høyere vegetasjon. Det er heller ikke foretatt tilrettelegging i form av skilting eller utarbeidelse av informasjonsmateriell. Det finnes ikke fugleobservasjonstårn, og de tilgjengelige bryggene langs vannet er ofte i bruk av fiskere i stedet for å kunne benyttes som observasjonsposter. Verneforskriften (pkt. IV, 3) tillater ikke etablering av nye brygger. Framkommeligheten langs vannet er generelt svært dårlig pga. tett vegetasjon og hensynet til dyrket mark. Også alminnelige turgåere mangler tilrettelagte forhold langs Akersvannet. Fylkesmannen ønsker å utbedre disse forholdene, se mer om dette i kapittel 4.2.

Det er båndtvang for hunder hele året i reservatet av hensyn til fuglelivet. Skilt som viser vernegrensa skal derfor utstyres med ekstraskilt som opplyser om båndtvangen.

Akersvannet brukes i noen grad til bading, såfremt det ikke er opphopning av giftige blågrønnalger. Helsevernmyndighetene tar jevnlig vannprøver og publiserer resultatene på hjemmesidene til Stokke kommune⁵. Ved oppblomstring kan direkte kontakt med ømfintlige områder som ører, øyne, munn og svelg gi hudirritasjon og utslett. Inntak av vann kan dessuten fremkalle magebesvær, allergiske reaksjoner og i verste fall muskelkramper. Hunder og husdyr advares mot å drikke vannet, men det skal være trygt å spise matfisk. Vinterstid foregår det isfiske, isseiling ("seilkjelking") og ski- og skøyteaktivitet på Akersvannet. Området brukes også til kjøring med radiostyrte modellfly. Tidvis har det foregått bilkjøring på islagt vann, selv om dette er i strid med både verneforskriften og Motorferdselloven/nasjonal forskrift.

Aktivitet i forbindelse med fiske er i liten grad i konflikt med de biologiske verneverdiene i området. Årsaken synes å være reservatets betydelige geografisk utstrekning – og ditto lave tettheter av mange våtmarksfuglearter. I tillegg er det ikke tillatt å benytte annet enn el-motor på båter i vannet (figur 11). Verneforskriften definerer bruksretten både til fiske og delvis til bruk av båt, dette gir en god kontroll med forvaltning av fiskebestanden og grunneierne har så langt forvaltet dette ansvaret på en utmerket måte. Bestemmelsene i pkt. IV, 2; "Dyrelivet, herunder fuglenes reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser", gir imidlertid signaler om at det ikke uten videre er fri ferdsel i naturreservatet, eller anledning til å utøve en hvilken som helst type aktivitet. Siden fuglenes bruk av Akersvannet varierer betydelig fra årstid til årstid, vil grensen for hvilke aktiviteter som kan utøves uten å komme i konflikt med verneinteressene variere med årstiden. Ferdsel og aktiviteter som finner sted vinterstid, vil generelt være til minst skade for fugle- og dyrelivet.

---

⁵ www.stokke.kommune.no

Figur 11. Tilrettelagt fiskebrygge ved Lågerød i sørenden av Akersvannet (foto: O. K. Spikkeland).

Forvaltningsmål for friluftsliv, jakt og fiske

- Det er ønskelig å opprettholde friluftslivsaktivitetene i reservatet så lenge disse ikke kommer i konflikt med verneverdiene
- Det er ønskelig å legge til rette for at flere brukergrupper skal kunne benytte områdene rundt vannet
- Forstyrrelse av fuglelivet bør generelt holdes på et minimum, og det er viktig at informasjon om området vektlegger betydningen området har for fuglelivet

3.3 Undervisning og forskning

Akersvannet vil kunne ha stor betydning som framtidig studie- og referanseområde for biologisk forskning og overvåking. Områdets status som sikret naturreservat i henhold til naturmangfoldloven er gunstig i så henseende. Foruten ornitologisk forskning vil Akersvannet kunne by på gode muligheter for studier av planter, fiske, annet dyreliv og vannkvalitet i en eutrof (næringsrik) innsjø. Det foregår ingen organiserte vitenskapelige studier i Akersvannet i dag. Vannkvaliteten har blitt overvåket siden 1980-tallet som ledd i at Vestfold Interkommunale Vannverk (VIV) har brukt Akersvannet som reservedrikkevannskilde for store deler av Vestfold, men nå har denne funksjonen opphørt. Norsk institutt for vannforskning tar prøver av Akersvannet som en del av et større referanseverdi-prosjekt for vannkvalitet på østlandet i forbindelse med rammedirektivet for vann. Det har ellers blitt foretatt undersøkelser av fiske- og algesamfunnet i innsjøen i forbindelse med spontan fiskedød og andre episoder med særlig dårlig vannkvalitet. Like utenfor reservatgrensene foretas målinger av plantenæringsstoffer og jordpartikler som dreneres mot fangdam. Det blir også gjennomført et tiltaksorientert overvåkningsprogram i Grimestadbekken, som renner inn i Akersvannet fra sør. Det er ikke foretatt grundige undersøkelser av plantene i området, men en flerårig undersøkelse av fuglelivet rundt Akersvannet utarbeidet av Omland er under ferdigstilling og vil publiseres i løpet av 2010.

Med sin geografiske beliggenhet kan Akersvannet være velegnet for biologisk undervisning og naturopplevelse. Dette potensialet er imidlertid ikke fullt utnyttet pr. i dag. Området brukes i noen grad av

speidere, samt av noen av skolene i distriktet i forbindelse med Miljølære. Aktiviteten vil kunne økes innenfor alle undervisningstrinn dersom det etableres gangstier og fugleobservasjonstårn ved Akersvannet. Det bør videre foreligge egnet informasjonsmateriell i form av kart, informasjonsbrosjyrer og informasjonstavler. Informasjon om området, og aktuelle fagtema, bør også finnes tilgjengelig på eget nettsted. Fokus kan f.eks. være; "Livet i eutrof innsjø" og "Studier av fuglelivet i området".

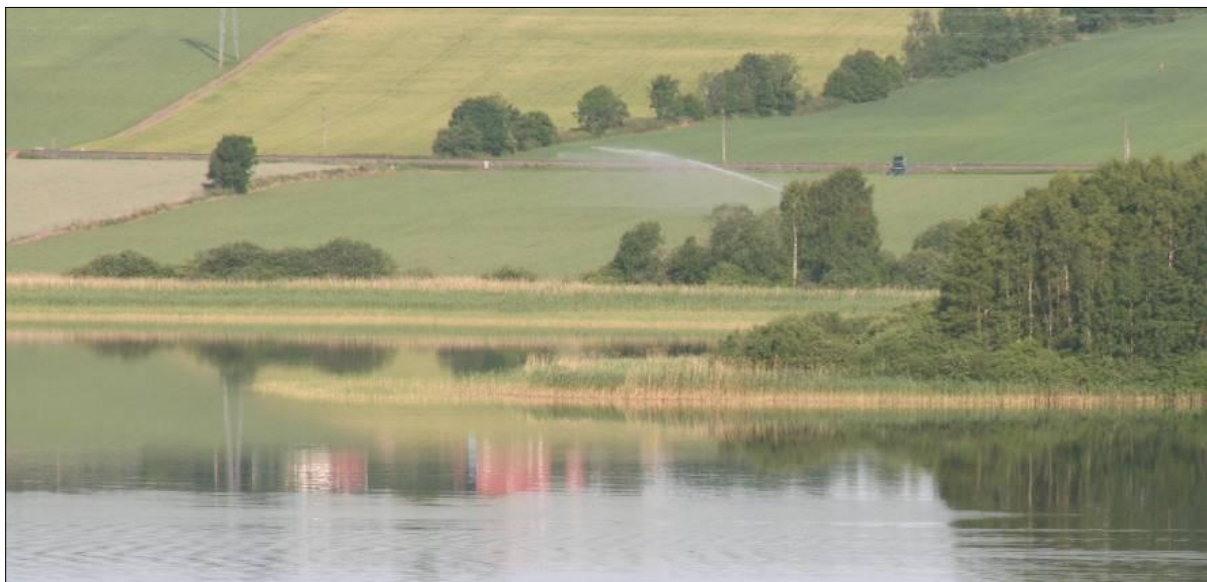
Ny biologisk forsknings- og naturovervåkningsaktivitet bør initieres i Akersvannet. Arbeidet bør omfatte et bredt spekter av fagfelt og ha et langsiktig tidsperspektiv. Etablerte forskningsinstitusjoner bør spille en sentral rolle i dette arbeidet. Lokalt bør det tilrettelegges for økt ringmerking av fugler i regi av amatørornitologer.

3.4 Tekniske inngrep

Akersvannet brukes til jordvanning (figur 12). Bøndene på østsiden av vannet, og én på vestsiden, har egne vanningsanlegg. Utover dette skjer jordvanning i regi av Stokke Jordvanning A/L. Pumpestasjonen ligger ved Lågerød, og avtalen mellom grunneiere/rettighetshavere og Stokke Jordvanning A/L omfatter et årlig vannuttak på 300 000 m³. Til jordvanningen er det knyttet en rett til moderat oppdemning av Akersvannet. Laveste tillatte vannstand er kote 14,00. Vinterstid skal nivået være kote 14,15 – for gradvis å øke noe pr. 1. april og 1. juni opp til maksimumsnivå på kote 14,35. Behovet for fortsatt oppdemningsrett i Akersvannet er viktig, selv om dette kommer i noe konflikt med jordbruksinteressene langs strandsonen.

Både det interkommunale og det gamle kommunale vannverket i Akersvannet er nå nedlagt, men bygningsmassen er intakt. ViV bruker fortsatt pumpestasjonen og har opplyst at denne er i daglig drift, men flytebrygga med pumper og rørsystem som ble etablert for å pumpe ut næringsrikt bunnvann brukes ikke lenger og ViV har tilbudt seg å fjerne dem dersom det er ønskelig.

Det finnes fem mindre brygger rundt vannet. Disse tilhører grunneierne, som har spesielle rettigheter (figur 11).

Figur 12. Akersvannet er en viktig kilde for jordvanning, her på Lund (foto: O. K. Spikkeland).

4 FORVALTNINGSOPPGAVER OG TILTAK

Målet med forvaltningen av Akersvannet naturreservat er å fremme verneformålet; ”... å bevare et viktig våtmarksområde i sin naturgitte tilstand og verne om et spesielt rikt og interessant fugleliv, vegetasjonen og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området.”

All skjøtsel og alle tiltak skal altså forankres og forvaltningsmål og bevaringsmål som utdyper verneformålet for reservatet, mer om dette i kapittel 2.6. Det er primært det **rike fuglelivet og de verdifulle fiskeforekomstene** som ligger til grunn for vernet av Akersvannet som naturreservat. Både fuglelivet og fiskeforekomstene er på sin side helt avhengige av spesielle naturbetingete forhold, i dette tilfelle forekomst av **store, grunne og meget næringsrike innsjøarealer med forholdsvis intakt strandsone**. Tidligere var dette en vanligere naturtype både lokalt i Vestfold og i resten av Norge og Europa, selv om innsjøene var mindre næringsrike enn i dag. Tilbakegangen skyldes flere forhold – se nærmere omtale i kapittel 2.5.

De viktigste tiltakene for å ivareta fuglelivet og fiskebestandene i Akersvannet er å *sikre tilfredsstillende vannkvalitet og samtidig hindre at næringsrike strandområder og gruntvannsområder gror igjen eller blir utsatt for fysiske inngrep, forstyrrelser eller andre typer ødeleggelser*. Punkt III i verneforskriften er utformet nettopp med dette for øyet. Men siden naturen gjennomgår stadige forandringer – hvorav noen er menneskeskapt – vil det i tillegg være nødvendig å gå inn med **skjøtselstiltak** for å oppnå, eller bevare, en ønsket naturtilstand.

Naturmangfoldloven § 47, første avsnitt, omhandler skjøtsel av verneområder: ”I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av området. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak. Forvaltningsmyndigheten kan òg inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak”.

Med *skjøtsel* mener vi aktive tiltak på økologisk grunnlag som forvaltningsmyndigheten eller de som er tildelt slik myndighet setter i gang for å ta vare på naturkvalitetene i et område i samsvar med verneformålet. All skjøtsel skal skje i samarbeid med Fylkesmannen og Statens naturoppsyn (SNO). Det er viktig å se på verneforskriften og da spesielt formålsparagrafen ved skjøtsel i reservatet. Gjennomføring av tiltak som medfører omfattende aktivitet eller forstyrrelser for fuglelivet skal skje i vinterhalvåret. Dette er for å unngå å forstyrre hekkende fugl.

Til planen er det utarbeidet et kart, se vedlegg 2, og en liste over tiltakene med tilhørende kart, se vedlegg 3. Beløpene som er skissert i tiltakslista er grove overslag over kostnadene knyttet til hvert tiltak. For hvert tiltak må kostnaden vurderes etter budsjettet som blir tildelt Fylkesmannen fra sentralt hold hvert år. I tillegg må et mer detaljert budsjett settes opp for de større prosjektene der kostnader blir regnet ut i detalj.

En oppsummering av tiltak finnes til slutt i kapittel 4, mens en komplett tiltaksliste med tidsperspektiv, kostnad, ansvarlig instans og tilhørende kart finnes i vedlegg 3.

4.1 Gjengroing i strandsonen

Husdyrbeite bør gjenopptas i utvalgte deler av strandsonen rundt Akersvannet for å gjenskape åpne strandenger. Det er viktig at beiting skjer helt ut mot vannkanten, derfor vil storfe og hest være best egnet som beitedyr. Tiltaket vil øke det biologiske mangfoldet og samtidig bidra til å utvikle et åpent og mer variert kulturlandskap rundt vannspeilet. Utvalgelse av aktuelle områder for beiting og antall dyr per beite skal avtales mellom grunneier og Fylkesmannen. Områder hvor husdyrbeite gjenopptas *kan* være mindre egnet for framføring av gangsti, men det er ønskelig å kombinere de to hensynene der dette kan være aktuelt. **Vi vil oppfordre alle grunneiere til å innlemme tiltak, fortrinnsvis beiting, innenfor reservatet der det åpnes for dette, i Miljøplan del 2 for sin gård, og kontakte Fylkesmannen for spørsmål om avtaler,**

finansiering etc. Mer informasjon om dette finnes på matmerk.no, eller ved henvendelse til Landbrukets Forsøksringer - Vestfold Forsøksring.

Miljøplan

Alle gårdsbruk som mottar produksjonstilskudd skal ha en miljøplan. Miljøplanen er en helhetlig og systematisk gjennomgang og dokumentasjon av miljøtilstanden og miljøarbeidet på gården. Dette vil være et utgangspunkt for å planlegge og gjennomføre tiltak på bruket. Skal du søke om SMIL-midler (spesielle miljøtiltak i landbruket) må du ha miljøplan trinn 2. Målet med miljøplan trinn 2 er at denne skal gi en samlet oversikt over miljøutfordringene på bruket. Trinn 2 skal inneholde målsetting for foretakets miljøinnsats, planer for tiltak som skal fremme særskilte miljøformål, og dokumentasjon på gjennomføring av tiltak.

Langs deler av strandsonen rundt Akersvannet bør det foretas tynningshogst for å hindre omfattende gjengroing, særlig i forbindelse med beiteområdene. Hogsten bør ikke omfatte gamle og døde trær, da disse er viktige for å ivareta det biologiske mangfoldet. Gamle og døde trær vil også kunne ha funksjon som hekkeplasser for hulerugere, og skjul og utsiktsplass for bl.a. rovfugler. Utvelgelse av aktuelle områder for tynning skal bare skje etter nærmere avtale mellom grunneier og forvaltningsmyndigheten. Før tynning iverksettes, skal plantelivet i strandsonen kartlegges for å avklare hvilke strekninger som eventuelt bør skjermes mot inngrep, mer om dette i kapittel 4.5. Tilsvarende undersøkelser skal gjennomføres i etterkant for å kartlegge virkningene av tynningshogsten.

Hogst-/rydningsavfall håndteres slik at trestammer nyttes til materialer eller ved (i henhold til grunneiers ønske), mens greiner, kratt og tilsvarende enten fjernes helt fra området, legges igjen på stedet for naturlig nedbrytning, hakkes opp ved hjelp av fliskutter på stedet eller leveres til godkjent hageavfallsmottak. Dette skal avtales på forhånd med Fylkesmannen.

Gamle bekkeløp inn mot Akersvannet skal kontrolleres og om nødvendig renskes for vegetasjon, skrot og organisk avfall som måtte være til stengsel for fri vannbevegelse/åpent vannspeil.

4.2 Informasjon og tilrettelegging

Turvei⁶

Fylkesmannen ønsker å bedre atkomstmulighetene til Akersvannet naturreservat. Det skal foretas skilting fra omkringliggende hovedveier og lokalveier sør, øst og eventuelt vest for Akersvannet. Det må da inngås avtaler med grunneiere om å fjerne eventuelle bommer og etablere enkle parkeringsmuligheter beregnet for et fåtall biler i henhold til krav fra Statens Vegvesen. Det er viktig at områdene i og rundt Akersvannet naturreservat ikke framstår som tilrettelagte bare for sportsfiskere.

Både Fylkesmannen, Stokke kommune og flere grunneiere er positive til å etablere en turvei langs Akersvannet (figur 14). I første omgang synes behovet størst på strekningen Lågerød-Råstad sørøst for vannet. Fra Råstad kan den kobles mot turveinettet på Fløyåsen og Vear. På sikt kan det også vurderes en forlengelse rundt hele Akersvannet. Vi foreslår at det fra turveien også etableres en avstikker mot sørøst langs Melsombekken og ned til rv303. Her går det allerede en enkel traktorvei. Turveien bør generelt ha høy standard, spesielt med tanke på drenering og fundamentering. Erfaringer fra andre steder viser at dette motiverer til økt bruk. Samtidig blir vedlikeholdsutgiftene vesentlig lavere enn for en enkel laget sti. Turveien skal ikke asfalteres, bare gruses. Fylkesmannen anbefaler en turvei som er 2 m bred. På denne måten unngår man store inngrep, samtidig som vegen kan benyttes av folk med bevegelsehemninger. Da kan det også kjøres opp et enkelt skispor med snøscooter om vinteren. Vi har foreslått en liten avstikker opp på

⁶ En turvei skal utformes i henhold til Kultur og kirke departementets veileder *Tilrettelegging av turveier, løyper og stier* og DN's håndbok 27 *Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv*.

Saueberget for å få et utsiktspunkt. Om det viser seg vanskelig å legge turveien vest for Utsikten kan den alternativt legges på østsiden mellom vegetasjonen og innmarka.

Figur 14: Eksempel på hvordan en turvei kan se ut

Dette tiltaket forutsetter avtale med berørte grunneiere, og vil følgelig innebære noe usikkerhet. En turvei må stort sett legges utenfor reservatgrensen fordi grensen mer eller mindre går i vannkanten eller i myr. Det kan oppstå konflikt i forhold til dyrket mark, men vi tar sikte på å legge veien mellom den dyrka marka og vannet. Dersom beiteaktiviteten i strandsonen øker, kan det virke begrensende på framkommeligheten langs vannet. Vi vil understreke at det må lages en egen plan for turveien før den utarbeides der traseen skal tegnes nøyaktig opp, her følger kun en skisse over ønsket lokalisering. Traseen tegnet opp i kartet er omtrent 3 500 m lang. Trasevalg må utarbeides i et samarbeid mellom grunneiere, Stokke kommune og Fylkesmannen. Se vedlegg 4 for kart over planlagt turvei.

Fugleobservasjonstårn

Det skal oppføres et fugleobservasjonstårn i strandsonen på østsiden av Akersvannet, fortrinnsvis i området ved Råstad. Herfra vil man kunne få et godt overblikk over mesteparten av fugle- og dyrelivet som er knyttet til den åpne vannflaten i Akersvannet. Nøyaktig lokalisering, konstruksjon/utforming og bygging av tårnet må skje etter nærmere avtale mellom grunneier og Fylkesmannen. Spesielt for amatørornitologer, men også i forbindelse med bruk av Akersvannet i forsknings- og undervisningssammenheng, er det uttrykt ønske om å få etablert fugleobservasjonstårn nær vannet. Da slipper disse brukere å havne i "kø" bak sportsfiskere når de får egnede bryggene i vatnet (Råstad, Lågerød og Buer) er opptatte til annet formål. En plattform som rager noen meter over vannspeilet vil være et vesentlig bedre utgangspunkt for observasjonsvirksomhet enn bryggene. Fugletårnene ved Presterødkilen naturreservat i Tønsberg kan være gode modeller (figur 15).

Det forutsettes at turvei anlegges fram mot tårnet og at aktuell tilkomst skiltes og byr på muligheter for parkering. Tiltaket forutsetter at en avtale med berørte grunneiere kan utarbeides. I den grad det ansees strengt nødvendig, og kun etter avtale med Fylkesmannen, kan det ryddes greiner/trær som måtte være til hinder for utsyn rundt fugleobservasjonstårnet. Fugletårnet må plasseres så hensiktsmessig som mulig, og lokaliteten vist i vedlegg 3 er bare en pekepinn.

Figur 15: En modell av fugleobservasjonstårn som er velegnet for Akersvannet naturreservat. Dette bildet er fra Presterødkilen.

Informasjonsskilt

Det skal utarbeides og settes opp informasjonsplakater for Akersvannet naturreservat på sentrale steder rundt innsjøen. I tilknytning til tårnet skal det settes opp ekstra informasjonsplakater og annet informasjonsmateriell. Plakatene skal lages i henhold til Direktoratet for Naturforvaltnings nye mal. Det skal utarbeides og distribueres informasjonsbrosjyre for Akersvannet naturreservat, med vekt på biologiske tema og overgjødslingsproblematikk. Informasjon om Akersvannet naturreservat som viktig våtmarksområde i ferskvann skal styrkes på internett gjennom utarbeidelse av egne nettsider.

Figur 16: Et av tiltakene er å oppdatere og fornye informasjonstilgangen i reservatet

4.3 Overgjødsling, forurensning og jordvanning

Pågående arbeid med å sanere utslipp til Akersvannet fra landbruk og bebyggelse skal fortsette med høy prioritet. Fangst av fosfor og jordpartikler i fangdammer i tilførselsbekkene rundt vannet skal fortsette og om nødvendig intensiveres. Landbruket må i tillegg vektlegge følgende avbøtende tiltak: Valg av tidspunkt for pløying/harving i forhold til vekstsesong (høstpløying bør unngås), valg av miljøvennlig pløyemetode og etablering/bevaring av vegetasjonsbelter rundt de enkelte teiger. For å motvirke jorderosjon og partikkelforurensning, skal pløying/harving unngås i nedbørrike perioder.

Kjemisk/bakteriell overvåking av vannkvalitet i Akersvannet med tilførselsbekker skal fortsette, og eventuelt intensiveres, selv om Akersvannet ikke lenger brukes som reservedrikkevannskilde. Det skal utarbeides et samlet overvåkingsprogram som strekker seg over en lengre tidshorison. Overvåkingsprogrammet skal også omfatte pågående måleprogram og oppsynsarbeid for fangdammene i tilførselsbekkene rundt Akersvannet. Dette skal gjøres gjennom forvaltningsplan for vannregion Vest-Viken, fase 2, mer om dette i kapittel 2.5.

Gamle bekkeløp inn mot Akersvannet bør kontrolleres og om nødvendig renskes for vegetasjon og avfall som stenger for fri vannbevegelse og åpent vannspeil. Ved særlige behov kan demninger laget av bever fjernes.

Jordvanningsavtalen mellom grunneiere/rettighetshavere og Stokke Jordvanning A/L skal fornyes i 2011. Inntaksarrangementet ved anlegget til Stokke Jordvanning A/L på Lågerød vil etter nærmere avtale med Fylkesmannen kunne bygges noe om. Hensikten er å unngå dagens driftsproblemer som skyldes at anlegget ligger nær fangdam for fosfor og jordpartikler.

4.4 Opprydding

Det skal foretas jevnlig søppelrydding i reservatet. Om nødvendig skal det ved naturlige innfallsporter til reservatet settes opp egne skilt som minner om publikums ansvar. Skilt må tekstes på flere språk. Gamle installasjoner i og ved Akersvannet som ikke lenger er i bruk, bør fjernes. Det bør settes opp søppelspann i forbindelse med turveien, dette forutsetter at det kan gjøres en avtale om tømning.

4.5 Overvåkning og kartlegging av naturkvaliteter

Effektiv overvåkning av naturområder krever kunnskap om kvaliteten og tilstanden til verneverdiene. Jevnlig overvåkning av naturkvalitetene er nødvendig for å kunne vurdere tilstand og behov for tiltak. Akersvannet naturreservat og tilgrensende områder ble naturtypevurdert i 2001 i forbindelse med naturtypekartlegging i Stokke kommune. Det er ikke gjort noen systematisk kartlegging av floraen, og planteliv og vegetasjonstyper skal kartlegges bedre. I en slik rapport skal også eldre floristiske opplysninger fra området innsamles og bearbeides. Det skal redegjøres for artenes rødlistestatus og vegetasjonstypenes truetetsgrad. Undersøkelsen skal omfatte Akersvannet med kantsone, samt nære skogs- og landbruksarealer som naturlig sokner til innsjøen. Fuglelivet er alt kartlagt gjennom Omlands rapport "Fugleliv ved Akersvannet".

I denne forvaltningsplanen er det definert bevaringsmål for naturtyper i reservatet, og oppfølging av disse er sentrale for forvaltningen av reservatet i framtida. Akersvannet bør overvåkes med regelmessige intervall for å kartlegge tempo og mønster i endringer i flora, fauna og eventuell gjengroing, og man må vurdere behovet for tiltak ved hver revidering av forvaltningsplanen. Tempo og intensitet i gjengroing av selve vannet bør også overvåkes slik at man kan vurdere tiltak for å bremse eller reversere en negativ utvikling. Eventuelle tiltak bør utføres som et samarbeid mellom kommunen, Fylkesmannen og SNO.

Resultatene fra det kunnskapsgrunnlaget som nå foreligger bør kunne brukes i forsknings- og undervisningssammenheng, men også danne grunnlag for å velge ut konkrete deler av strandsonen rundt Akersvannet hvor det kan være aktuelt å tillate framtidig husdyrbeite og skjøtselshogst. I strandsonen skal det foretas en oppfølgende ornitologisk kartlegging etter at overnevnte skjøtselstiltak er gjennomført, slik at effekten kan måles.

4.6 Økonomi

Siden skjøtelsesarbeidet planlegges for lengre tidsrom enn budsjettene, må tiltakene prioriteres innen realistiske kostnadsrammer. All skjøtsel i verneområder forutsetter at Fylkesmannen får bevilget midler fra Direktoratet for naturforvaltning (DN), som fordeler midler én gang per år. Fylkesmannen kan ikke gjennomføre planlagte skjøtselstiltak dersom omsøkte midler ikke blir bevilget. Både DN og Fylkesmannen er avhengige av de årlige bevilgninger over statsbudsjettet til vernede områder. Det lar seg derfor ikke gjøre å legge mer nøyaktige føringer på økonomien enn det som er gjort her.

4.7 Tiltaksliste

Tiltak	Prioritet	Mål om gjennomføring
Gjenoppta beite i deler av strandsonen	Høy	Hvert år, fra og med 2011
Hogst og rydding av trær og kratt i utvalgte områder	Høy	Sammen med igangsetting av beite
Skilting og informasjon	Høy	2011-2015
Kartlegging av vegetasjon og naturtyper	Høy	2011-2015
Turvei langs sørøstsiden av vannet	Middels	2011-2020
Fugleobservasjonstårn på østsiden av vannet	Middels	2015-2020
Rydde søppel og sette opp søppelstativ langs turvei	Middels	2011-2020
Fjerne gamle vanninstallasjoner	Lav	Etter behov
Sette ut minkfeller	Lav	Etter behov

Komplett tiltaksliste med kostnadsoverslag finnes i vedlegg 3.

5 SAKSBEHANDLING⁷

5.1 Forvaltningsmyndighet

Det er **Fylkesmannen i Vestfold** som er forvaltningsmyndighet for Akersvannet naturreservat. Søknad om dispensasjon fra verneforskriften skal sendes direkte til Fylkesmannen.

5.2 Oppsyn

Med et vernevedtak oppstår det behov for å holde kontroll på at verneforskriftene og eventuelle dispensasjonsvedtak blir etterlevd. Statens Naturoppsyn (SNO) har ansvar for oppsyn i verneområdene i Norge. Hovedoppgaven til SNO er å sørge for at vernereglene for området blir fulgt. I tillegg har SNO en god og tett dialog med Fylkesmannen og vil bli orientert dersom det er gitt dispensasjoner fra verneforskriften til ulike tiltak inne i reservatet.

SNO har oppsynsmyndighet i medhold av lov av 21. juni 1996 om statlig naturoppsyn, og avgrenset politimyndighet etter miljølovene (friluftsløven, naturmangfoldloven, motorferdselloven, kulturminneloven, viltloven, lakse- og innlandsfiske-loven og deler av forurensningsloven). I tillegg til kontrolloppgavene etter disse lovene skal oppsynet drive rettledning og informasjon, skjøtsel, tilrettelegging, registrering og dokumentasjon. Tiltakene i blir gjort i samarbeid med Fylkesmannen, og enkelte av tiltakene er nærmere presentert i denne forvaltningsplanen.

Fylkesmannen er som forvaltningsstyresmakt bestiller av oppsynsoppgaver hos SNO.

5.3 Lovverk, føringer og forvaltning

Naturvernloven fra 1970 ble opphevet da naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009. Store deler av naturvernloven er videreført i kapittel 5 i naturmangfoldloven. Selv om hovedtrekkene i naturvernloven er videreført, er det gjort noen endringer, dette står det mer om blant annet på Fylkesmannens nettsider. Forskrift for verneområder går normalt foran andre lover og forskrifter. Med få unntak vil verneforskriften inneholde strengere regler om bruk og tiltak enn annet lovverk. Det er imidlertid viktig å merke seg at øvrig lovverk gjelder i tillegg til verneforskriften. Ved søknad om dispensasjon skal formålet med verneområdet tillegges stor vekt, og enkeltvedtak skal i slike saker tolkes i lys av det spesifikke formålet. Både bakgrunnen for vernet, forarbeidet, i denne sammenhengen Verneplan for våtmarksområder i Vestfold, og "føre var" – prinsippet skal tillegges vekt. Tvil om rettslige rammer i en verneforskrift betyr at forskriften bør fortolkes innskrenkende.

Verneforskriften for Akersvannet naturreservat finnes som vedlegg 1, resten av kapitlet bør leses sammen med den.

Forvaltning av verneforskriften

Verneforskriften endrer ikke grunneiers rettigheter og plikter etter annet lovverk uten at det går særskilt fram av forskriften. Forskriften endrer f.eks. ikke grunneiers rett til å nekte motorferdsel eller andre tiltak på sin eiendom. Grunneier kan likevel ikke nekte forvaltningsmyndigheten motorferdsel på sin eiendom i forbindelse med skjøtsel. Verneforskriften kan innebære forbud eller innskrenkninger i grunneiers,

---

⁷ Informasjonen er hovedsakelig hentet fra Naturvernloven, Naturmangfoldloven, Forvaltningsloven, DNs håndbok 17- *Områdevern og forvaltning* og DNs rundskriv november 2001, revidert februar 2010-*Forvaltning av verneforskrifter*

rettshavers og publikums rettigheter, men kan ikke gi vernemyndigheten eller det offentlige noen særskilt råderett ut over det som følger av rett til skjøtsel etter bestemmelsene. Det oppstår av og til tvil om hvor mye som kan tolkes inn under de spesifiserte unntaksreglene i forskriften. Det er f.eks. ofte tatt inn bestemmelser i verneforskriftene som fastslår at enkelte tiltak skal være lovlige - uten at man kan av det kan slutte at andre typer tiltak som er nødvendig for å gjennomføre det lovlige tiltaket også er lovlig. For eksempel kan en forskrift åpne for uttak av ved uten at det dermed følger at motorisert ferdsel for å hente veden i verneområdet også er tillatt. Eventuelle brudd på vernebestemmelsene i verneområdet skal meldes til SNO som i sin tur vil vurdere tiltak eller politianmeldelse.

De generelle bestemmelsene for verneområdet fremgår av kapittel IV, og unntakene fra disse bestemmelsene er gitt i kapittel V.

Forståelse av unntak fra forskriften

Kap V i verneforskriften lister opp en rekke aktiviteter som **ikke** krever tillatelse eller dispensasjon:

Nr. 1 omtaler aktivitet av nasjonal karakter. Disse er alltid tillatt i verneområder. Ingen privatperson kan handle etter dette punktet uten kontakt og avtale med forvaltningsmyndigheten.

Nr. 2 slår fast at drift og vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger i forbindelse med landbruksdriften i, og i umiddelbar nærhet av, reservatet er lovlig. **Endringer** i slike eksisterende anlegg er imidlertid søknadspliktige, ettersom de sannsynligvis vil komme inn under kapittel IV nr 3.

Nr. 3 bekrefter bruk av båt og fiskerett i samme utstrekning som tidligere. Fiske vil da i praksis falle inn under lov om innlandsfiske, mens båtretten er tilknyttet grunneierne. Stokke Jeger og Fiskeforbund kan kontaktes for mer spesifikk informasjon om rettigheter og bruk.

Nr. 4 omhandler beite og vedlikehold av beiteområder. Dette er lovlig i reservatet, men slik bruk må eventuelt klareres med grunneier. Punktet omhandler ikke gjerdet. Nyetablering av beiter, altså områder som ikke var i bruk som beiteområder på vernetidspunktet, er søknadspliktige.

Nr. 5 opprettholder muligheten for å kunne bruke Akersvannet som reservedrikkevannskilde. Da området ble vernet var vannet fortsatt i slik bruk, men det er ikke sannsynlig at man vil gjenopprette denne statusen så lenge vannkvaliteten er svært dårlig.

Kap VI viser til forhold der Fylkesmannen **kan** gi tillatelse etter søknad.

Nr. 1 gir tilsynelatende mulighet til jakt og fangst etter dispensasjon dersom en art er i misforhold til andre arter eller miljøet. Fremmede arter er alltid uønsket, men faller inn under kapittel VII om skjøtsel og fjernes derfor ikke med hjemmel i dette punktet. Stedegne enkeltarter som forskyver den naturlige balansen i et område på grunn av endret bestandstørrelse er svært uvanlig. Ved særlige behov er det anledning til å fjerne demninger laget av bever, som nylig har etablert seg i Akersvannet.

Det er også mulig å sette i verk tiltak for å drenere områder som grenser til reservatet. Dette er viktig for landbruket. Grunnen til at dette er søknadspliktig er først og fremst at forvaltningsmyndigheten ønsker å kontrollere at ikke slike tiltak kommer i konflikt med spesielle verneverdier for området.

Nr. 2 omtaler en helt spesifikk avtale mellom nevnte parter. Vannstanden i Akersvannet må ikke endres utover de øvre og nedre grenser som er gitt i henhold til gjeldende avtale om vannuttak og regulering mellom grunneiere og rettighetshavere av Akersvannet og Stokke Jordvanning A/L. Endring av avtalen kan bare skje i samråd med naturvernmyndighetene. Avtalen skal fornyes i 2011.

Om generell dispensasjon fra forskriften

Etter overgangen til naturmangfoldloven 1. juli 2009 gjelder nå § 48 i denne loven i stedet for det generelle dispensasjonskapittelet i verneforskriften som er eldre enn dette. Det betyr at saker om dispensasjon ikke

skal behandles etter kapittel VIII i verneforskriften for Akersvannet naturreservat, men etter naturmangfoldlovens § 48. De spesifiserte dispensasjonshjemlene i kapittel VI i verneforskriften gjelder derimot fortsatt. Det bør gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdiene. Slik bruk kan også vurderes som et ledd i forvaltningen for å bevare verneverdiene. Naturmangfoldloven § 48 inneholder særskilte krav til dokumentasjon om tiltakets virkning, derfor kan det være aktuelt å kreve tilleggsdokumentasjon dersom søknaden ikke inneholder tilstrekkelig dokumentasjon. Naturmangfoldloven § 48 er sitert nederst i vedlegg 1 – verneforskriften.

Retningslinjer for saksbehandling

Punktene under viser generelle retningslinjer for all saksbehandling som gjelder for Akersvannet naturreservat.

1. Verneforskriften har strengere bestemmelser enn annet lovverk. Derfor skal alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon sendes til Fylkesmannen først. Søknader vil først vurderes etter verneforskriftene før de eventuelt blir behandlet etter annet lovverk. Det er viktig å huske at en skriftlig søknad ikke nødvendigvis trenger å være spesielt omfattende. Er du i tvil, ring Fylkesmannen for å få mer informasjon om hvilke opplysninger som kreves for det tiltaket du ønsker å søke om tillatelse til.
2. Klage på vedtak gjort av Fylkesmannen skal behandles etter reglene i forvaltningsloven. En eventuell klage på vedtak etter verneforskriften skal derfor sendes Direktoratet for naturforvaltning via Fylkesmannen. Fylkesmannen vil se om det har kommet frem nye saksopplysninger som tilsier at vedtaket kan gjøres om. Dersom Fylkesmannen opprettholder sitt vedtak skal klagen oversendes Direktoratet for naturforvaltning for endelig behandling og vedtak.
3. Disse instansene skal alltid ha kopi av alle vedtak som angår verneområdet: Fylkesmannen i Vestfold, Direktoratet for naturforvaltning og Statens Naturoppsyn avd. Vestfold.

I forvaltningsplanen er det lagt opp til at tiltak, for eksempel informasjonstiltak, skal gjennomføres i samarbeid med miljøvernavdelingen. Tiltak som det måtte være i tvil om kan være i strid med verneformål og vernebestemmelsene, skal avklares med Fylkesmannens miljøvernavdeling før utførelse.

6 FORVALTNINGSPLANENS TIDSPERSPEKTIV

Forvaltningsplanen for Akersvannet naturreservat gjelder frem til ny forvaltningsplan er vedtatt. Fylkesmannen er ansvarlig for revideringen av planen, og vi tar sikte på å gjøre dette hvert 10. år, første gang i 2020. Fylkesmannen kan revidere planen på et tidligere tidspunkt dersom det er nødvendig. Bevaringsmålene vil bli revidert i samsvar med nasjonale standarder når disse foreligger, uavhengig av rullering av forvaltningsplanen.

7 REFERANSER

- Andersen, R., Hagenlund, G., Kildal, T. & L. Abee-Lund, J.H. 1986. Fiskekart for Vestfold. Fylkesmannen i Vestfold, miljøvernavdelingen.
- Artsdatabanken 2008. <http://artskart.artsdatabanken.no/FaneKart.aspx>.
- Back, R., Braskerud, B.C. & Eggestad, H.O. 2003. Tilbakeholding av fosfor og jordpartikler i fangdammene rundt Akersvannet. *Jordforsk Rapport 30-2003*. 36 s.
- Berge, D. 1986. Bruksplan for Akersvannet. Bakgrunnsundersøkelser og forslag til tiltak. *NIVA-rapport O-85118*.
- Berge, D. 2004. Innsjøinterne- og hydrologiske tiltak i Bjørkelangensjøen. Delutredning i forbindelse med forenklet tiltaksanalyse for Haldenvassdraget. *NIVA-rapport O-24148*.
- Bye, F.N. 1996. *Sammenstilling av biologisk mangfold i Stokke kommune. Sluttrapport*. Stokke kommune & Asplan Viak.
- Christensen, N.S. & Hagelund, O. 1979. *Stokke bygdebok. Bind 1*. Stokke kommune.
- Christensen, N.S. & Hagelund, O. 1989. *Stokke bygdebok. Bind 3*. Stokke kommune.
- Direktoratet for naturforvaltning, 2001. Forvaltning av verneforskrifter. *Rundskriv november 2001, revidert februar 2010*.
- Direktoratet for naturforvaltning 2001. Områdevern og forvaltning. *DN-håndbok 17* (rev. i 2008).
- Direktoratet for naturforvaltning 2006. Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold. *DN-håndbok 13. 2. utgave* (rev. 2007).
- Direktoratet for naturforvaltning 2006. Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv. *DN håndbok 27*.
- Direktoratet for naturforvaltning 2007. Den norske våtmarksarven. Styrket forvaltning og utvidelse av nettverket av Ramsarområder og andre vernede våtmarker i Norge. Forslag til tiltak 2007-2010. *DN-utredning nr. 2007-1*.
- Direktoratet for naturforvaltning 2008. *Naturbasen*. Kun internettutgave (www.dirmat.no).
- Eriksen, E. 1997. *Brukerinteresser tilknyttet Akersvannet naturreservat med forslag til flerbruksplan*. Hovedoppgave. Høgskolen i Telemark. Bø.
- Fjeld, E., Berge, D. & Skulberg, O. 1995. Episodisk fiskedød i Akersvannet. *NIVA-rapport 3343*.
- Fylkesmannen i Vestfold 1975. *Utkast til verneplan for våtmarksområder i Vestfold fylke*. Rapport. 51 s.
- Haande, S. & Rohrlack, T. 2005. Akersvannet. Overvåkning av vannkvalitet og toksinproduserende cyanobakterier i 2004. *NIVA-rapport 5016-2005*.
- Kultur- og kirke departementet, 2008. *Tilrettelegging av turveier, løyper og stier*.
- Kålås, J.A., Viken, Å. & Bakken, T. (red.) 2006. *Norsk Rødliste 2006 – 2006 Norwegian Red List*. Artsdatabanken, Norway.

- Landbrukets Forsøksringer, Vestfold Forsøksring. 2010. www.grontfagsenter.no/vfr/
- Matmerk, KSL. 2010. kslmatmerk.no/
- Meteorologisk institutt 2008. <http://retro.met.no/observasjoner/>.
- Moen, A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon*. Statens Kartverk.
- Omland, F. 2010. *Fuglelivet ved Akersvannet*. Ikke publisert.
- Puschmann, O. 2005. Nasjonalt referansesystem for landskap. Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner. *NIJOS-rapport 10 /2005*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås.
- Ramsar Convention Bureau 2005. Information Sheet on Ramsar Wetlands (RIS).
- Samarbeidsrådet for biologisk mangfold, 2009. *Ressursside Naturmangfoldloven*. <http://www.sabima.no/sider/tekst.asp?side=734>
- Samarbeidsrådet for biologisk mangfold, 2010. www.sabima.no.
- Sigmond, E.M.O., Gustavson, M. & Roberts, D. 1984. *Berggrunnskart over Norge. M=1:1 mill*. Norges geologiske undersøkelse.
- Simonsen, L. 1998. *Forprosjekt områdetiltak Akersvannet*. Pro Natura. Rapport.
- Stokke kommune/Naturplan 2001. *Kartlegging av naturtyper – verdsetting av biologisk mangfold*. Naturplan & Stokke kommune.
- Stokke kommune 2004. *Kommuneplanens arealdel 2004-2020*.
- Svendsen, H.B. (red.) 1959. *Sem og Slagen – en bygdebok. Annet bind. Kulturhistorie*. Tønsberg Aktietrykkeri.
- Thorsrud, K. 1999. Rødlisterarter i Vestfold. En statusrapport med oversikt over registrerte lokaliteter for rødlisterarter av ulike plante- og dyregrupper. Fylkesmannen i Vestfold, Miljøvernavdelingen. *Rapport nr. 2/99*.
- Tønsberg kommune 2006. *Naturtyper i Tønsberg kommune. Biologisk mangfold rapport 2006*.
- Tønsberg kommune 2008. *Kommuneplanens arealdel 2008-2020*.

Vedlegg 1:

Forskrift om fredning for Akersvannet naturreservat:

Forskrift om fredning for Akersvannet naturreservat, Stokke og Sem kommuner, Vestfold.

Fastsatt ved kgl.res. av 2. oktober 1981. Fremmet av Miljøverndepartementet.

I.

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, § 8, jfr. § 10 og § 21, § 22 og § 23, er et våtmarksområde ved Akersvannet i Stokke og Sem kommuner fredet som naturreservat ved kgl.res. av 2. oktober 1981 under betegnelsen «Akersvannet naturreservat».

II.

Det fredete området berører følgende gnr./bnr.:

Stokke kommune: 4/1, 4/2, 5/2, 17, 5/9, 6/1 m.fl., 11/2, 12/2, 13/1, 15/2, 15/5, 16/1, 17/2, 18/1, 19/2, 10, 19/3, 19/12, 77/3, 78/1, 79/1, 79/2, 3, 80/1, 82/1, 83/1, 84/1, 84/2, 85/4.

Sem kommune: 46/1 og 46/3.

Reservatet dekker et areal på ca. 2.320 dekar, hvorav ca. 2.135 dekar er vannareal.

Grensene for naturreservatet framgår av kart i målestokk 1:10.000, datert Miljøverndepartementet august 1980. Kartet oppbevares i Miljøverndepartementet, hos Fylkesmannen i Vestfold og i Stokke og Sem kommuner.

Under henvisning til nærmere angitte referansepunkter (i parentes) på ovennevnte kart går grensen for reservatet fra et utgangspunkt i ei grøft (som går over Akersmyra i grensen mellom Stokke og Sem kommuner) (1) ca. 130 meter sør for grøftdele, i vestlig retning ca. 65 meter til (2), deretter ca. 250 meter i sør-sørvestlig retning (3) og videre ca. 500 meter i noe mer vestlig retning fram til grensen mellom gnr. 84 bnr. 1 og gnr. 83 bnr. 1 (4), herfra ca. 125 meter i omtrent samme retning til grensen mellom gnr. 83 bnr. 1 og gnr. 82 bnr. 1 (5) og videre ca. 130 meter i sørlig retning (6) og herfra ca. 220 meter i sør-sørøstlig retning fram til grensen mellom gnr. 80 bnr. 1 og gnr. 77 bnr. 3 (7). Videre ca. 180 meter i sør-sørøstlig retning og ca. 100 meter i noe mer østlig retning til grensen mellom gnr. 77 bnr. 3 og gnr. 79 bnr. 2, 3 (8), herfra i markslagsgrensen mot dyrka mark fra til grensen mellom gnr. 79 bnr. 1 og gnr. 78 bnr. 1 (9) og herfra i sørlig retning ca. 50 meter til Haslestadbekken (10). Herfra går grensen ca. 20 meter oppover langs bekken (11) for deretter å følge markslagsgrensen mellom strandarealer og skog langs vannets sørvestelige side fram til et punkt ca. 50 meter nordvest for Stokke vannverks pumpestasjon (12). Herfra ca. 200 meter i øst-sørøstlig retning og videre ca. 100 meter i østlig retning fram til åpen grøft (13). Fra dette punkt går grensen 30 meter nordvestover langs kanalen før den bryter av mot nord-nordøst og går ca. 470 meter i nordlig retning til grensen mellom gnr. 15 bnr. 5 og gnr. 15 bnr. 1 (14), og videre ca. 180 meter i nordøstlig retning (15). Herfra går grensen ca. 170 meter i sørøstlig retning (16), deretter ca. 110 meter i østlig retning (17) og videre 100 meter i nordlig retning (18). Fra dette punkt videre i markslagsgrensen mellom strandområde og dyrka mark eller skog langs vannets østside fram til grensen mellom gnr. 11 (19). Herfra ca. 130 meter i nord-nordøstlig retning og videre ca. 140 meter nesten rett nord til grensen mellom gnr. 5 bnr. 2, 17 og gnr. 5 bnr. 1, 3 (20). Herfra ca. 240 meter i noe mer nordvestlig retning (21), videre ca. 15 meter i vestlig retning (22), deretter ca. 180 meter nesten rett mot nord til grensen mellom gnr. 4 bnr. 1 og gnr. 4 bnr. 2 (23). Herfra ca. 150 meter i nord-nordøstlig retning og videre ca. 170 meter i nordøstlig retning til grense mellom gnr. 4 bnr. 2 og gnr. 4 bnr. 1 (24), og videre i markslagsgrensen mot dyrka mark og mot skog fram til grensen mellom Stokke og Sem kommuner (25). Herfra videre nordover i markslagsgrensen mot skog og fram til prosjektert dreneringskanal på gnr. 46 bnr. 1 og langs denne kanal fram til grensen mellom gnr. 46 bnr. 1 og gnr. 46 bnr. 3 (26). Fra dette punkt ca. 90 meter i sørvestlig retning, videre ca. 75 meter i sør-sørvestlig retning, herfra ca. 200 meter i sørlig retning til sørspissen av «Tangen» (27). Herfra går grensen ca. 210 meter i nord-nordvestlig retning (28) og videre ca. 160 meter i nordlig retning (29) og videre ca. 120 meter i nordvestlig retning (30) og deretter de resterende 25 meter mot vest tilbake til utgangspunktet.

Grensene for reservatet skal avmerkes i marka i samsvar med de angitte referansepunkter etter nærmere anvisning av forvaltningsmyndigheten.

III.

Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde i sin naturgitte tilstand og verne om et spesielt rikt og interessant fugleliv, vegetasjonen og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området.

IV.

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. Vegetasjonen i vann og på land er fredet mot skade og ødeleggelse som ikke følger av tillatt ferdsel eller tiltak i medhold av punktene V-VII.
Nye plantearter må ikke innføres.
2. Dyrelivet, herunder fuglenes reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser.
Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt.
Hunder må ikke slippes ut i reservatet.
Nye dyrearter må ikke innføres.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, herunder oppføring av bygninger, anlegg og liknende innretninger, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veger, drenering, uttak eller oppfylling av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler.
Camping, teltslagning og oppsetting av kamuflasjennretninger for fotografering er forbudt.

V.

Bestemmelsene i punktene IV er ikke til hinder for:

1. gjennomføring av tiltak i ambulans-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed
2. drift og vedlikehold av anlegg i forbindelse med tiliggende landbruk, herunder gjerder, avløp som drenerer områder med naturlig fall til reservatet, voller, kanaler, pumpeanlegg, jordvanningsanlegg, o.l., jfr. og punkt VI, 2.
3. bruk av eksisterende fiskerett og båtrett i samme utstrekning som tidligere, men bruk av skytevåpen ved gjeddefiske er ikke tillatt
4. bruk og vedlikehold av beiter, herunder gjødsling og manuell fjerning av kratt og ugras
5. bruk av vannet som reserve drikkevannskilde og som vannkilde for jordvanning, jfr. dog punkt VI, 2.

VI.

1. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:
  - regulering av bestanden av arter som kan forstyrre den naturlige balansen i området
  - tiltak for drenering av tiliggende jordbruksarealer.
2. Vannstanden i Akersvannet må ikke endres utover de øvre og nedre grenser som er gitt i henhold til gjeldende avtale om vannuttak og regulering mellom grunneiere og rettighetshavere av Akersvannet og Stokke Jordvanning A/L. Endring av avtalen kan bare skje i samråd med naturvernmyndighetene.

VII.

Skjøtsel som er nødvendig for å oppfylle formålet med fredningen, skal utføres av forvaltningsmyndigheten eller av den forvaltningsmyndigheten bestemmer. Skjøtselen skal skje etter plan godkjent av Miljøverndepartementet.

VIII. UTGÅR – Se NMFL § 48

Miljøverndepartementet kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser og arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i spesielle tilfelle dersom det ikke strir mot formålet med fredningen.

IX.

Forvaltningen av fredningsbestemmelsene tillegges Fylkesmannen i Vestfold.

X.

Den myndighet Kongen har etter § 10 til å fastsette nærmere bestemmelser om områdene og deres skjøtsel, etter § 21 om merking av fredninger m.v., etter § 22 om regulering av ferdsel og etter § 23 om å gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene, overføres til Miljøverndepartementet.

XI.

Disse bestemmelsene trer i kraft straks.

NATURMANGFOLDLOVEN - NMFL § 48 gjelder i stedet for verneforskriftens kapittel VIII

§ 48. (dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Vedlegg 3a: Tiltaksliste

Oversikt over planlagte forvaltningstiltak i Akersvannet naturreservat i planperioden 2010-2020. Aktører: Fylkesmannens miljøvernavdeling, Stokke kommune, Tønsberg kommune, grunneiere, Direktoratet for naturforvaltning, Statens naturoppsyn og Vestfold Interkommunale Vannverk. Tiltakene krever finansiering over statsbudsjett og er derfor noe usikre. Særlig kostbare tiltak innebærer mye usikkerhet. Prioritet kan omgås dersom spesielle forhold tilsier det. Tiltak som er listet opp i tabellform i forvaltningsplanen, er klarert for gjennomføring i forhold til verneforskriften.

Tiltak	Kostnad	Prioritet	Ansvarlig	Mål om gjennomføring	Merknad
Gjenoppta beite i strandsonen ¹	100 000	Høy	FM	Hvert år, fra og med 2011.	Kostnad anslår pris til inngjerding av storfe (kr 28/m, 88 cm 3 tråd, el-gjerde) for omtrent 2 000 m gjerde, eller småfe/hest (kr38,50/m, 125 cm 5 tråd) for omtrent 1 500 m pluss mva, samt mindre ekstrakostnader. Beiting gjøres i samarbeid med grunneierne. Beite bør suppleres med manuell rydding av vegetasjon som er for høy til å beites ned, ref pkt 2. Se kapittel 3.1 og 4.1
Hogst og rydding av høyere vegetasjon i noen områder	20 000	Høy	FM/SNO	Samtidig med igangsetting av beite	Noe av vegetasjonen er for høy til at beitedyr kan redusere den. På utvalgte strekninger bør den derfor fjernes manuelt. Se kapittel 3.1 og 4.1
Skilting og informasjon	35 000	Høy	FM/SNO	2011-2015	Grensemerking, 2 (3) informasjonsskilt og båndtvangskilt. Se kapittel 3.2, 3.3 og 4.2
Kartlegging av vegetasjon og naturtyper	20 000	Høy	FM	2011-2015	Denne informasjonen skal legges inn i nasjonale databaser, for eksempel Naturbase
Turvei langs sørøstsiden av vannet inkl tilrettelegging for parkering	1 000 000	Middels	FM/SNO	2011-2020	Gjennomføres i overenskomst med grunneierne. Se kapittel 3.2 og 4.2
Fugleobservasjonstårn på østsiden av vannet	210 000	Middels	SNO	2015-2020	Det må vurderes om tårnet skal tilrettelegges for bevegelsehemmede. Se også kapittel 3.2 og 4.2
Rydde søppel og sette opp søppelstativ i forbindelse med turvei	5 000	Middels	FM/SNO	2011-2020	Søppelspann bør settes opp samtidig med ferdigstilling av turvei. Se kapittel 3.2
Fjerne gamle vanninstallasjoner	-	Lav	VIV/SNO	Etter behov	Dette gjør VIV etter avtale
Sette ut minkfeller	5 000	Lav	SNO	Etter behov	Dette kan avtales med lokale aktører, som Stokke JFF
Sum	1 395 000				

¹ Kalkulasjoner gjort av Norsk Småfeservice ligger til grunn. Prisene er grove anslag siden det per dags dato ikke er inngått avtaler om beiting, og områder som skal beites derfor ikke er fastsatt. Prisene oppgitt er eks frakt. Tabellen finnes på denne nettsiden: http://www.smaafe.no/gjerder/Terrengvurdering_gjerdokostnad.pdf

Vedlegg 3b:

Tiltak Akersvannet

- Vernegrense
- Eiendomsgrenser
- Søppelspann
- Gml vannrenseanlegg
- Informasjonsskilt
- Fugletårn
- Turvei Lågerød - Råstad
- Avstikker Melsom

Vedlegg 4:

Turvei langs Akersvannet

Vernegrense

Turvei Lågerød - Råstad

Avstikker Melsom

Vedlegg 5:

Saksbehandling forvaltningsplan for Akersvannet naturreservat

Melding om oppstart av arbeidet med en forvaltningsplan for Akersvannet naturreservat i Stokke og Tønsberg kommuner ble sendt ut ved brev av 17.07.2008. Både kommune, grunneiere og andre brukergrupper ble invitert til å komme med innspill til planarbeidet innen 08.09.08. Det kom tre innspill som ble oversendt konsulenten for vurdering, to fra grunneiere og ett fra Stokke kommune. Forvaltningsplanen ble sendt på høring 23.07.09, med høringsfrist 30.10.09.

Det kom inn følgende merknader til høringsutkastet:

Stokke kommune peker på behov for tilrettelegging for undervisning, forskning og friluftsliv langs vannet. Kommunen opplyser også om at det er kulturminner i området som ikke er omtalt i forvaltningsplanen. Videre ber kommunen om at Fylkesmannen i større grad tar med informasjon fra kommuneplanen, blant annet om kulturlandskap og hensynssoner med egne retningslinjer. Vurderinger av kulturlandskap og kulturminner må innarbeides i planen. Flere konkrete detaljer etterlystes angående tiltakslista, som tidsperspektiv og ansvar. Kommunen foreslår videre delvis en trase for turveien, og foreslår at den knyttes opp mot lysløypa på Vear. Det stilles spørsmål om føringer for motorisert ferdsel i reservatet. Planen bør også innlemme driftsplan og studiepakke for grunneiere.

Fylkesmannens kommentar: Tiltak for tilrettelegging av aktiviteter faller i første omgang mye sammen med en turvei rundt deler av vannet. Vi antar at dette vil kunne dempe konfliktnivået mellom ulike brukergrupper og grunneierne ved at all ferdsel kan kanaliseres bort fra dyrka mark og annen innmark. Kulturminner som er i umiddelbar nærhet av reservatet er omtalt i planen, men det finnes ingen kulturminner innenfor verneområdet. Både økonomiske rammer og tidsbruk er anslagsvis oppgitt, men Fylkesmannen er avhengig av årlige tilskudd fra Direktoratet for naturforvaltning. Mer om dette i kapittel 4. Forslag til trase for turvei er tegnet inn på eget kart, vedlegg 4. Motorisert ferdsel i reservatet er forbudt etter §§ IV.2 og 3, med de unntak som er nevnt i §§ V. Det kan gis dispensasjon for motorisert ferdsel dersom dette ikke er i strid med verneformålet. Vi innlemmer ikke studiepakke for grunneiere, vi ønsker i stedet å samarbeide med grunneierne gjennom Miljøplan del 2 for gårdene, og håper at dette kan gi et vel så positivt resultat.

Vestfold Interkommunale Vannverk (VIV) kommenterer kort planen og henviser til uttalelse fra NIVA ved Olav Skulberg, som VIV har samarbeidet med om Akersvannet. VIV presiserer at pumpestasjonen i Akersvannet er i daglig drift, og stiller seg uforstående til at nedleggelse av rensevannverket har forsterket forurensingen de senere år. Dersom flytebrygge med rørsystem ikke lenger benyttes vil VIV fjerne dette. NIVA kommenterer at dokumentet er lite pedagogisk og tidvis lite konkret i forhold til forvaltningsoppgaver, - ansvar og -tiltak. Det oppfordres til gjennomgang av forvaltningsplanen med en limnolog og hyppigere henvisninger til eksisterende litteratur om Akersvannet i kapitlet om de naturfaglige verdiene. Videre etterlyses en sterkere tilknytning til naturmangfoldloven og begreper fra denne, samt at planen bør knyttes opp mot vanddirektivet. NIVA ber også om en konkretisering av hvilke naturverdier som skal ivaretas. Økologisk restaurering av vannet nevnes som en viktig utfordring.

Fylkesmannens kommentarer: Vi ønsker en tett dialog med VIV angående vannpumpesystemene, og vil vurdere om de skal fjernes etter en gjennomgang av vannkvaliteten. Vi er også enige i at kunnskapsgrunnlaget bør bedres, men vannkvaliteten i Akersvannet skal vurderes i Forvaltningsplan 2 for Vest-Viken. Mer informasjon om dette i kap 2.5. Vegetasjons- og dyrelivskartlegging er med på tiltakslista. Fylkesmannen har videre omarbeidet dokumentet i sin helhet for å tilpasse det til nye retningslinjer fra Direktoratet for naturforvaltning i tråd med den nye naturmangfoldloven. Det er også lagt inn en grundigere gjennomgang av lovverk og saksbehandling. Vi tror at dokumentet slik det nå fremstår er noe mer oversiktlig hva angår forvaltning, og håper NIVA er enig i dette. Vi kan ikke se at det er realistisk å restaurere vannkvaliteten i Akersvannet så lenge det drives intenst jordbruk på alle sider av vannet. Men det er en

målsetting å rense tilsiget nok til å forhindre oppblomstring av giftige blågrønnalger med de tilhørende alvorlige konsekvensene for fugle- og dyreliv.

Elin Marie Strauman Tvetter peker på problemer for landbruket knyttet til den økende ande- og gåsebestanden i området og ber om at Fylkesmannen gir utvidet fellingstid og tillatelse for eggsanking på disse fuglene. Det ytres også ønske om tilrettelegging for passering av bekker. Det oppfordres til å benytte Akersvannet naturreservat til opplysning og undervisning, blant annet gjennom tilrettelegging og informasjonsarbeid.

Fylkesmannens kommentar: Vi vil minne om at kun 190 dekar av reservatets totale areal på 2 520 dekar er landareal, og skaden disse fuglene gjør på landbruksareal innenfor reservatets grenser må derfor være forholdsvis beskjeden. Utenfor reservatgrensene gjelder viltloven som normalt. Bruk av skytevåpen i reservatet er forbudt, og vi har ikke mulighet til å gi dispensasjon fra verneforskriften til felling av vilt i denne sammenheng. Fylkesmannen kan gi tillatelse til utvidet jakttid for grågås, men dette kan kun gjøres etter at Stokke kommune har laget en forvaltningsplan for grågås. Vi vil oppfordre grunneiere til å organisere jakt på grågås på egen eiendom i ordinær jakttid. Uttak av fremmede arter, som for eksempel mink og kanadagås, er ikke underlagt regler om totalfredning omtalt i verneforskriftens § IV.2 og kan tas ut etter avtale med Fylkesmannen, men det kan ikke benyttes skytevåpen til dette arbeidet. Videre ser vi for oss at det vil legges mindre broer over bekker i forbindelse med turveien som planlegges langs vannet. Vi håper at forvaltningsplanens nye utforming og målsettinger uttrykker "vern gjennom bruk" slik det er tenkt, og at reservatet i fremtiden kan benyttes av flere brukergrupper i fremtiden.

Berit Svensson kommenterer opplysningsvis et eierskifte og endring av gårds- og bruksnummer. Det blir påpekt at berggrunnen ved Gihle kan være tønsbergitt. Videre anmoder hun om at det ikke bør tilrettelegges for friluftsliv i større grad enn det alt finnes i området og mener at eksisterende aktivitet er i strid med verneformål og annet lovverk. Det er ikke ønskelig med økt tilgjengelighet ved tilrettelegging gjennom privat gårdsvei for gnr/bnr 12/1, og det fryktes at økt tilrettelegging vil gi økt konfliktnivå. Berit stiller også spørsmål om hvem som skal ha ansvar for rydding av søppel, og hun stiller seg negativ til turvei langs vannet, men positiv til sti langs Melsombekken.

Fylkesmannens kommentarer: Eierskifte og endring av gnr/bnr endres i planen. Etter undersøkelser har vi ikke funnet noen indikasjon på at berggrunnen er tønsbergitt, og lar derfor dette være uendret i planen. Vi tror at kanalisering av ferdsel rundt Akersvannet vil minske konfliktnivå både mot landbruk, grunneiere og natur, og håper å få på plass en turvei slik at ferdsel på innmark blir minimert. Turveien bør ligge på og utenfor reservatgrensen for å unngå å ødelegge strandvegetasjon, og ved å lage en slik turvei blir det derfor unødvendig for folk å ferdes på innmark. Positivt samarbeid med grunneierne er en forutsetning for å etablere en slik turvei. I forbindelse med en turvei er det naturlig å sette opp både søppelspann og utfyllende informasjon om naturverdier i reservatet og området rundt. Ved opprydding utover dette kan Fylkesmannen inngå avtaler med privatpersoner eller organisasjoner om at dette gjøres av disse mot minnelig kompensasjon. En sti langs Melsombekken kan langt på vei løse transport- og parkeringsproblemene til vannet ved at det allerede finnes parkeringsmuligheter ved rv303. I tillegg vil det være naturlig å legge til rette for parkering på Råstad og ved Lågerød ettersom en turvei langs vannet i første omgang planlegges på denne strekningen. Bruk av gårdsvei til gnr/bnr 21/1 blir da ikke nødvendig.

Vidar Henriksen peker på at grunneieres rett til uttak av trevirke i reservatet bør opprettholdes. Videre ønsker han å fortsette å ha beitedyr i området, og ber om at naturen i reservatet ikke overlates til seg selv. Skogsdrift og beite bør være et samarbeid mellom Fylkesmann, grunneiere, organisasjoner og allmennheten.

Fylkesmannens kommentar: I henhold til verneforskriftens § V.4 er bestemmelsene i forskriften ikke til hinder for bruk og vedlikehold av beiter i reservatet. Det er også lov å fjerne kratt og ugras manuelt på beiten. Skogsdrift er ulovlig, men tynning av visse kratt og sivbelter kan vurderes i skjøtselsøyemed og kan utføres i samarbeid med Fylkesmannen.